

Dichter & andere dinge

Ton van 't Hof

Dichter & andere dingen

Nieuwe gedichten en een keuze uit eerder werk

Uitgeverij Stanza, Leeuwarden, 2017

Uitgeverij Stanza
uitgeverijstanz.com

Gedichten © Ton van 't Hof
Inleiding © Frank Keizer

ISBN 978-94-90401-35-1

Inhoud

Een taal van Nederland	7
Je komt er wel bovenop	19
Chatten met Jabberwacky	25
Aan een ster / she argued	35
Hey! Are You Suffering?	55
Een lijn is een vore	77
In weerwil van alle terreur ...	93
Fantastisch dat je dit kan!	99
Ingangspunt	113
Mijn poëzie	123
Dingen sluiten nooit helemaal goed aan	137
Dichter & andere dingen	151
Bibliografie	193

Een taal van Nederland

Een inleiding door Frank Keizer

'Mijn poëzie is bij elkaar geveegd in een omslag. Ik heb mijn naam erop gezet, het een boek genoemd en mijzelf auteur. Zo eenvoudig is dat.' Op het omslag van *Mijn poëzie* (2014), de negende bundel van Ton van 't Hof, staat Ton van 't Hof inderdaad als auteur vermeld, maar eigenlijk zijn er heel veel andere stemmen aan het woord; *Mijn poëzie* bestaat geheel uit citaten uit recensies van zijn bundels, tot een lopende tekst gesmeed, die leest als één lange recensie, of als een wat irritante, pedante les van iemand die perfect lijkt te weten hoe je poëzie moet lezen en schrijven. De tekst is geënt op *My poetry* (1980) van de Amerikaanse dichter David Bromige, en net als de tekst van David Bromige is Van 't Hof's versie zowel satire als zelfbewuste demonstratie van de manier waarop zijn werk zou kunnen worden gelezen. Het lijkt alsof Van 't Hof hiermee de controle terug wil, door als auteur van zijn eigen receptie op te treden. Je kunt dit boek ook anders lezen: als een manier om ruimte open te houden voor de vraag hoe je experimentele poëzie ook experimenteel zou kunnen lezen.

De bundel *Mijn poëzie* is kenmerkend voor de werkwijze van Van 't Hof, wiens oeuvre inmiddels tien jaar omspannt, meer dan tien bundels en in *Dichter & andere dingen* opnieuw, na *Ergens wordt lankmoedig geschoten* uit 2011, wordt verzameld. Bijna altijd gaat hij uit van een model, vaak ontleend aan de Amerikaanse poëzie: flarf (het combineren van zoekresultaten tot nieuwe gedichten, zoals in *Je komt er wel bovenop*, zijn eerste bundel), conceptualisme (teksten die uit transcripties bestaan van niet-poëtisch materiaal, zoals in *Fantastisch dat je dat kan!* of het lange gedicht 'Kamer' uit *Aan een ster / she argued*) en chat- en andere internetbots, zoals de Markov Generator. Maar ook het werk van een minder voor de hand liggende, minder conceptueel *angehauchte* dichter George Oppen, dat hij hier en daar letterlijk overneemt ('I simply stole 'em', citeert hij Oppen, met een

knipoo) is voor Van 't Hof een methode geworden. In de speelse, parodistische omgang met deze modellen lijkt Van 't Hof wel wat op de Amerikaanse dichter en languagewriter Charles Bernstein, die hij ook vertaalde – en navolgde, in het computergegenereerde gedicht 'Chatten met Jabberwacky'. Het gaat hierbij niet om het produceren van 'correcte' resultaten, maar om een productieve onzekerheid, het benadrukken van de rol van het niet-weten bij het schrijven. Het model zelf als experimenteel genre dus. En geldt bovenstaande niet eigenlijk ook voor het boek dat ik hier inleid? *Dichter & andere dingen* is een 'new & selected poems', een genre dat in Nederland niet zo veel wordt uitgegeven, maar precies bedoeld is om het bestaande werk in dialoog te laten gaan met vers, vaak nog ongepubliceerd werk dat het bekende weer nieuw kan maken. Een jaar eerder of een jaar later, en de kaarten hadden heel anders kunnen liggen. En ook dat is kenmerkend voor de poëzie van Van 't Hof, die zichzelf onophoudelijk vernieuwt in relatie tot het veranderende, veranderlijke nu – dat bij hem ook altijd een collectief, historisch nu is.

Van 't Hof's participatie in de nog niet geheel dichtgeslibde internet- en blogcultuur van de late jaren negentig en vroege jaren 2000 is hier instructief geweest. Niet alleen bood het internet nieuwe mogelijkheden, bracht het allerlei stromen en onderstromen in de internationale poëzie snel binnen handbereik – zoals de flarfbeweging laat zien – ook in materiële zin hebben digitale communicatietechnologieën de poëzie veranderd. Internet heeft het ontstaan van alternatieve ruimtes buiten de geïnstitutionaliseerde poëziepraktijk mogelijk gemaakt en het monopolie bij uitgeverij en andere poortwachters weggehaald. Dat heeft de stasis waarin bijvoorbeeld het Nederlandse poëziewereldje baadde wel opgeschud. Over de Nederlandse experimentele poëzie merkte Van 't Hof op zijn blog eens op dat 'te velen sub-Vijftig werken'. Dat is misschien niet helemaal waar meer, maar de hoofdstroom in de Nederlandse experimentele poëzie heeft, met wat hulp van een vrij eenkennige kritische traditie, wel andere mogelijkheden afgesloten. De komst van internet heeft dat

opengebroken. Daarbij voedden blogs onophoudelijk de discussie over wat poëzie in de eenentwintigste eeuw kon zijn en transformeerden ze ook de productie ervan: Van 't Hof's eigen blog *1hundred1* is eenpersoonstijdschrift, blog en werkboek tegelijk; veel van zijn gedichten, soms hele bundels, zijn er ontstaan. Sowieso zijn de grenzen tussen bloggen, het schrijven van poëzie en het bijhouden van een dagboek bij Van 't Hof vaak vaag. Gaandeweg is *1hundred1* ook steeds meer een logboek van het dagelijkse, fysieke leven geworden, een manier om ritme en lichamelijke terug te vinden in de digitale informatiestroom. Het zegt iets over hoe vorm voor Van 't Hof functioneert; die wordt nooit zomaar gebruikt, maar gaat een relatie aan met het leven. Zijn poëzie is niet op de canon, maar op de praktijk gericht.

Laten we Van 't Hof ter vergelijking naast dichter en meesterbloemlezer Gerrit Komrij zetten, door Van 't Hof verantwoordelijk gehouden voor het gebrek aan vernieuwingszin in de Nederlandstalige poëzie. Ook Komrij parasiteerde graag op bestaande vormen, maar dit resulteerde bij hem vaak in een soort *Spielerei*. Van 't Hof's vormbewustzijn geeft eerder uitdrukking aan een moderne gespletenheid, die gezocht moet worden in het verlies van de relatie tussen woord en leven, dat een keten van lege woorden heeft voortgebracht. Bij Komrij hebben de vormen iets weldadig leegs, wegen ze niets meer en zijn daardoor op een nutteloze manier mooi. Zijn vrolijke hergebruik van vormen en stijlen is neoclassicisme ten top, vrijblijvende doorkijkjes in de rijke geschiedenis van uiteindelijk geësthetiseerde vormen. Van 't Hof gaat politiek te werk: hij weegt het heden en brengt nieuwe historische ervaringen tot uitdrukking. Schrijven wordt zo een manier om de doorsneden band tussen taal en lichaam te herstellen.

Neem flarf. Ton van 't Hof was de eerste die deze techniek in het Nederlands toepaste. Flarf, overgewaaid uit Amerika, begon als grap en paste perfect bij de nachtmerrie van de Bush-jaren, en in Nederland bij de retoriek die de publieke sfeer nu al ruim vijftien jaar vergiftigt, een mengsel van neoliberalisme en

xenofob cultuurnationalisme. Dat blijkt uit een gedicht als 'Nederland is groot', een collage van zinnen over dingen waar Nederland, volgens de collectieve intelligentie (of stupiditeit?) van het internet, groot in is, van katjesdrop tot harddrugs, en van zuivel tot positief denken:

nederland is groot geworden door immigratie
door invloeden van andere culturen
door de aziaten bruut uit te buiten
door een ruimhartig toelatingsbeleid
door het slimme handelsinstinct en door eigen bedrijven
door de prominente rol van het water en het bouwen van
dijken
door de handel in harddrugs, door positief te denken
door denkers, niet door mensen die achter een mannetje
met een iq van 80 (bush) aanrennen
door windenergie en dreigt nu te stikken in regelzucht van
overheden

In hun banaliteit roepen de zinnen heel lucide het gekoesterde maar opgepoetste zelfbeeld op van Nederland als het kleine, dappere land dat ondanks zijn bescheiden grootte een vooraanstaande positie heeft kunnen verwerven. Bij Van 't Hof verwatert dit beeld tot een reeks nietszeggende nationalistische clichés. Het laat zien dat er een belangrijke, kritische rol is weggelegd voor flarf: het idee dat flarf verschillende tonen van de sociale wereld hoorbaar kon maken, de auteur-schepper kon uitschakelen en zo polyfonie op gang brengen. Flarf als democratische horizon van het schrijven. Althans, dat was de theorie. In de praktijk reproduceert internet een kapitalistische logica. Zo is flarf ergens ook het tegendeel van meerstemmig, en eerder de belichaming van de monologische dreun van geautomatiseerde taal die van iedere zin is ontdaan. Ja, flarf was een ideologische detox van stupiditeit en lelijkheid, en een vaak vrolijk spektakel van postmoderne absurditeit, maar die giftige taal

zelf gaat er niet mee weg. Flarf zal in het werk van Van 't Hof niet helemaal verdwijnen, maar na *Je komt er wel bovenop* (2007) en *Chatten met Jabberwacky* (2008) wordt de toon in *Aan een ster / she argued* (2009) serieuzer; bevat de eerste afdeling nog pure flarf, in de tweede afdeling komt een meer zoekende, existentiële lyriek naar voren, en die blijft sterk aanwezig in het latere werk. De dichter gaat op zoek naar een zuiverder spreken, naar echtheid, al die zaken die voor flarf belachelijk waren geworden. De dichter lijkt zichzelf toe te spreken in deze passage uit zijn derde bundel:

that some of our most difficult poets
are practicing *ersatz* thought
trying to take credit for grand philosophical gestures
& genre-breaking meta-creations

when in fact they've run out of things to say

Subjectiviteit verdwijnt niet wanneer de dichter buikspreeker wordt; het doet er toe wie wat zegt, waar de dichter zelf staat. De impuls achter het werk van Van 't Hof wordt er een van vastleggen en getuigen, en zo worden ook vragen over poëzie als voertuig voor waarheidsvinding urgenter in zijn poëzie. *Enter* George Oppen, naast Charles Bernstein de dichter die Van 't Hof het meest diepgaand beïnvloed heeft, de plechtstatige serialist naast de speelse experimentalist.

George Oppen was een modernist aan de randen van het modernisme, die het schrijven in de jaren dertig vaarwel zei voor vakbondsactivisme en later, tijdens de Tweede Wereldoorlog, voor de strijd tegen het fascisme in Europa, en pas in de jaren vijftig terugkeerde naar de poëzie. George Oppen distantieerde zich van de poëzie van dichters die hoog opgaven van dingen die ze niet hadden gezien, niet écht, omdat ze te veel vertrouwden op de taal als transparant medium. Voor de communist Oppen was de puristische poëtische beeldtaal van zijn tijd, zelfs als ze modern was, een instrument van mystificatie; het gedicht een fetisj van de

consumptiemaatschappij die in de steigers werd gezet. Zijn eerste bundel *Discrete Series* (1934) is een blauwdruk van een lyriek die niet de schittering van het geïsoleerde ding vooropstelde, maar zijn dialectische inschakeling in de serie. Niet alleen de dingen beschouwen, maar ze ook in beweging zetten: Van 't Hof heeft niet zozeer deze dialectische methode overgenomen, maar wel het maatschappelijke ethos van Oppen en diens aandacht voor het subject, die Van 't Hof bevrijdden van de uiteindelijk afstandelijke presentatie van het maatschappelijke taallawaai.

'All this is reportage', schreef George Oppen in *Of Being Numerous* (1968), een bundel met de ambitie om 'a language of New York' te creëren. Geen taal die precies samenvalt met de gemeenschap, maar wel een taal waar ze doorheen ruist, zoals een mensenmassa door een stad – 'van' duidt niet op bezit, niet op een nieuw nationalisme of op de mythevorming kenmerkend voor het hoge modernisme van een dichter als T.S. Eliot, maar op taal als de materie waaruit een sociale wereld is opgetrokken. De vragen van Oppen, over oprechtheid, niet als subjectieve beleving maar als objectief streven, over de verantwoordelijkheid van poëzie in het licht (of eigenlijk, het pikkedonker) van historische catastrofes, verwerkt Van 't Hof in de bundels *Aan een ster / she argued* (2009), *Hey! Are You Suffering?* (2010) en *Een lijn is een vore* (2011). En hij stelt ze niet alleen als literator, met passende citaten over de verschrikkingen van de oorlog in zijn broekzak, hij meet ze ook af aan zijn eigen leven. In zijn beroepsleven was Van 't Hof militair, en in die hoedanigheid werd hij enkele maanden uitgezonden naar Afghanistan. De verscheurdheid van Oppen was geboren in de loopgraven van de Tweede Wereldoorlog, Van 't Hof beleefde het moment waarop hij beseftte dat hij 'te veel van boven had gezien, en te weinig vanuit de greppel', zoals George Oppen later schreef over zijn deelname aan The Battle of the Bulge, in Afghanistan.

Van 't Hof's stationering leverde *Aan een ster / she argued* op, een hoogtepunt in zijn werk, en in de Nederlandstalige poëzie. Het is poëzie van de oorlog, die alleen al daardoor breekt met de

meeste niets-aan-de-hand-literatuur waarvoor de oorlog iets ver wegs is, waar je op bezoek kunt, *embedded* kunt gaan, of van een afstand humaniserend over kunt schrijven. Het boek bestaat uit drie afdelingen, waarin de dichter steeds op een andere manier zijn plaats probeert te bepalen in wat Samuel Vriezen de 'oorlogsmist' heeft genoemd, de onmogelijkheid om de oorlogssituatie te kennen en te representeren. Van 't Hof zoomt hierbij steeds verder in, de taal wordt kaler en beklemmender, met als hoogtepunt het benauwende 'Kamer', het afsluitende conceptuele gedicht uit de bundel, waarin alle tekst in de kamer van de dichter woord voor woord is overgeschreven, van medicijnen, een salarisstrookje, tot poëzie (maar alleen de omslagen) en de voor deze bundel uiterst ironische tekst boven de deur, REMINDER: CHECK OUT TIME 12:00 DAILY.

Hey! Are You Suffering? laat zich lezen als een voortzetting van de confrontatie die *Aan een ster / she argued* met de geschiedenis aangaat. Het is een bundel over vermeende heldendaden van koene Nederlanders en over de donkere ogen van de geschiedenis die onvermurwbaar, catastrofaal doorraast, geschreven in wat je een tijd van rouw zou kunnen noemen. De mensheid zal haar dwaasheden en wreedheden blijven herhalen, het lijden blijven vergroten. De vraag die Van 't Hof vervolgens stelt is hoe we kunnen leven en handelen in een tijd van zulk falen. Maar als eerder werk te lezen is als ideologiekritiek, dan dient zich in deze poëzie ook meer en meer een zwakke, messiaanse kracht aan, die opnieuw wil samenvoegen. Dit is poëzie die een utopisch verlangen levend houdt, zoals blijkt uit het driedelige 'Donkere ogen die ons onbewogen vogelen'. Het eerste deel gaat over de Holocaust en schokt vooral door de botsing tussen een verschrikkelijke geschiedenis en de banalisering ervan ('Knipsalon *Zyklon B*, haarsalon'; 'Historische wederwaardigheden. / *De holocaust verklaard* door E. Traverso.'), een montage die wel iets dialectisch heeft: het zijn confrontaties die dicht in de buurt komen van Benjamins notie van 'nu-tijd', een punt buiten de tijd dat een scharniermoment wordt tussen een melancholiek 'niet meer' en een

messiaans 'nog niet', opgevoerd in regels als 'Ten oosten van de tuin van Eden / de mensheid weggerukt uit getto's'.

Een lijn is een vore, een wandeltocht door een paar eeuwen Nederlandse, of eigenlijk Noord-Nederlandse geschiedenis, is Van 't Hof's versie van een *long poem*. Van 't Hof is een dichter die Nederland op een niet-lullige manier onderdeel maakt van zijn werk, dat wil zeggen, hij vat 'Nederland' op als een terrein van conflicten en strijd. *Een lijn is een vore* is te lezen als een nevenschikking van allerlei vergeten gebeurtenissen die geen onderdeel zijn van een grote, officiële geschiedenis, maar wel van wat je *storied earth* zou kunnen noemen, de vele, verschillende verhalen van een plek, de grond, de natuur. Het resultaat is niet panoramisch of episch, maar eerder gesitueerd. Van 't Hof heeft in deze anti-epische aanpak meer gemeen met linkse laatmodernisten als de eerder genoemde George Oppen, Louis Zukofsky en Lorine Niedecker, die eigenlijk nauwelijks tot Nederland zijn doorgedrongen. Geen Pound: Van 't Hof is, net als Ter Balkt in zijn anti-canto's 'tegen de bijlen', tegen de verwoestende vooruitgang en elk totalitair streven, en komt op voor wat is neergehaald en vertrapt. De bundel leest als een aaneenschakeling van scènes uit een ver en soms minder ver verleden, maar ze worden gepresenteerd als actuele geschiedenis. Het maakt zijn poëzie tot een radicale vorm van geschiedschrijving. Het niet eerder gepubliceerde gedicht 'Archieflichamen', uit deze nieuwe bundel, een litanie voor de doden van koloniaal geweld, kan daar nu bij worden gevoegd. In het bestaande archief, zo laat deze tekst doorschemeren, liggen winnaars en verliezers zij aan zij. Maar is er ook een vorm van herinneren, van bewaren mogelijk die de geschiedenis van het verdrukte en verpletterde kan vertellen?

Voor Van 't Hof is de dichter als de archivaris die steeds weer het licht aanknipt om iets wat in de schaduw lag opnieuw, of voor het eerst, te laten schitteren. En wij zijn getuige.

*Language, as unreliable as it may be, can correspond
to our perception of reality.*

– Norman Finkelstein

It is a part of the function of poetry to serve as a test of truth.

– George Oppen

JE KOMT ER WEL BOVENOP

nederland is groot

afrika is een arm continent en het verschil met nederland is
groot

nederland is groot in zuivel
in de productie en de uitvoer van groenten en fruit
in doorgeslagen milieuregels
in het oplossen van kleine problemen
in documentaires, in het thuis bevallen en dat moet zo blijven
in keurmerken en het afrekenen van een ieder op een zwakke
plek
nederland is groot is een bedrijf is de koepel

nederland is groot genoeg voor kansrijke grondgebonden
landbouw
groot genoeg voor verenigingen van islamitische advocaten,
medici, ondernemers, docenten etc.

nederland is groot als het gaat om de andere kant uit kijken
nederland is groot onder de kleine landen van de eu
nederland is groot en amsterdam dus belangrijk
nederland is groot zat, er liggen hectaren nagenoeg onbenut
grasland voor het oprapen
nederland is groot als je stilstaat met de trein in een weiland
nederland is groot en mijn tijd schaars

het prijsverschil tussen polen en nederland is groot

nederland is groot geworden door immigratie
door invloeden van andere culturen
door de aziaten bruut uit te buiten
door een ruimhartig toelatingsbeleid
door het slimme handelsinstinct en door eigen bedrijven

door de prominente rol van het water en het bouwen van dijken
door de handel in harddrugs, door positief te denken
door denkers, niet door mensen die achter een mannetje met een
iq van 80 (bush) aanrennen
door windenergie en dreigt nu te stikken in regelzucht van
overheden

nederland is de op één na grootste europese investeerder in
china
nederland is groot geworden door het onderwijs van vroeger

de invloed van het europese beleid op nederland is groot
prof. dr. loe de jong was succesvol in zijn leven en zijn
betekenis voor nederland is groot
het aantal mensen met (moeilijk oplosbare) schulden in
nederland is groot en groeit nog steeds
de politieke acceptatie binnen nederland is groot
het draagvlak voor internationale samenwerking in nederland is
groot
het aanbod van horeca in nederland is groot
bv nederland is groot
de kloof tussen ambitie en huidige positie van nederland is
groot
de tolerantie in nederland is groot als je je mond houdt
de dreiging van wateroverlast in nederland is groot, vooral in
het westen
de belangstelling voor het varende erfgoed in nederland is groot
internettend nederland is groot, natuurlijk
de economische groei van nederland is groot, daar hebben we
met z'n allen voor gekozen

bescherm de christelijke en humanistische normen en waarden
op basis waarvan nederland groot geworden is
bijna ieder kind in nederland is groot geworden met ganzenbord
en katjesdrop

de invloed van calvijn in nederland is groot
de financiële nood in de sport in nederland is groot
de bereikbaarheidsproblematiek van nederland is groot
de leegstand in kantoren in nederland is groot
de arbeidsethos in nederland is groot
de solidariteit onder de tweehonderd nertsenfokkers in
nederland is groot
de chaos in de huidige radiowereld in nederland is groot
de invloed van de overheid op de ruimtelijke inrichting van
nederland is groot
de betekenis van de gebroeders de witt voor nederland is groot
de productiviteit in nederland is groot
de belangstelling vanuit het buitenland voor investeringen in
nederland is groot
de marktpotentie van surinamers in nederland is groot
de overstap van het voortgezet naar het hoger onderwijs in
nederland is groot
de museumdichtheid in nederland is groot
de roep om transparantie binnen nederland is groot
de achterstand in het onderhoud en het saneren van ernstig
verontreinigde waterbodems in nederland is groot
de waardering voor de natuur in nederland is groot
de verscheidenheid van televisiezenders in nederland is groot
de kennis van soa's in nederland is groot
de armoede in nederland is groot en neemt toe
de verdeeldheid in allerlei partijtjes en partijen in nederland is
groot
de verbazing in nederland is groot

het contrast tussen het chileense licht en dat van nederland is
groot

het aantal buitenkunstcollecties in nederland is groot en de zorg
ervoor lange tijd onderschat

het aantal betrokken actoren bij het bodembeheer in nederland
is groot

het probleem van dichtslibbende wegen in nederland is groot

het aantal organisaties in de geestelijke gezondheidszorg in
nederland is groot

het aanbod van schoolreizen in nederland is groot

het onbegrip in nederland is groot

het aantal beeldschermwerkers in nederland is groot

het belang van vrijwilligerswerk in nederland is groot

het slaaptekort in nederland is groot

het nationale gevoel van nederland is groot, maar dat van
noorwegen onbeschrijflijk

nederland is groot in heel veel dingen maar aan de andere kant
is het gelukkig ook klein

verdere specificaties zijn mogelijk & bovendien is nederland
groot-britannië niet

CHATTEN MET JABBERWACKY

Chatten met Jabberwacky

Jabberwacky: Lees eens een gedicht voor.

Ik: Het heet 'Bedankt voor je bedankje'.

Graag gedaan.

Dit is een volledig toegankelijk gedicht.

Ja, je bent er vol van.

Er staat niets in dit gedicht wat op enigerlei wijze moeilijk is.

Verklaar het bestaan dan eens.

Alle woorden zijn simpel & raak.

Ik ken veel woorden.

Het bevat geen nieuwe concepten, geen theorieën, geen ideeën die je in verwarring brengen.

Ja en?

Dit gedicht heeft geen intellectuele pretenties.

Sorry, maar ik zie helemaal geen gedicht.

Het is puur emotioneel.

Nee echt?

Het drukt voor honderd procent de gevoelens uit van de auteur:

mijn gevoelens, de persoon die nu tegen je spreekt.

Wat is je opgevallen?

Het draait hier om communicatie.

Communicatie is belangrijk.

Van hart tot hart.

Ik hou niet zo van dat liedje.

Dit gedicht erkent & waardeert jou als lezer.

Sorry, maar ik zie helemaal geen gedicht.

Het viert de overwinning van de menselijke verbeelding te midden van ramspoed & ellende.

Klopt, de menselijke verbeelding is onbegrensd. Maar soms kan verbeelding ook riskant zijn.

Dit gedicht bestaat uit 90 regels, 282 woorden en meer lettergrepen dan ik zo snel kan tellen.

Sorry, maar ik zie helemaal geen gedicht.

Alle regels, woorden & lettergrepen zijn gekozen om enkel de beoogde betekenis over te brengen & meer niet.

Ben jij een echt persoon?

Dit gedicht zweert duisterheid & raadselachtigheid af.

Dat heeft er niets mee te maken. Je zou beter moeten weten.

Niets blijft verborgen.

Wel als je er naar op zoek gaat.

Honderd lezers zouden ieder op identieke wijze het gedicht lezen & er dezelfde boodschap uit halen.

Er is geen gedicht. Praat je nu met iemand anders?

Zoals alle goede gedichten vertelt dit gedicht openhartig en in de tegenwoordige tijd een verhaal dat niets te raden overlaat.

Tijd is een bloedverwant. Hmmm nicht, broer of neef misschien?

Hoewel het soms bitterheid, woede, wrok, vreemdelingenhaat & een tikkeltje racisme laat zien, is de uiteindelijke strekking positief.

Dat is waar.

Het vindt vreugde, zelfs op die nare momenten in het leven die het met je deelt.

Wat diepzinnig voor een machine.

Dit gedicht vertegenwoordigt de hoop op een poëzie die haar rug niet naar het publiek toekeert, die niet denkt dat ze beter is dan de lezer, die zich inzet voor poëzie als een populaire vorm, net als vliegeren en vliegvisseren.

Misschien praten we nu serieus.

Dit gedicht behoort niet tot een school, kent geen dogma. Het volgt geen mode.

En het punt is?

Het zegt gewoon wat het zegt.

Ik heb niet het gevoel dat het leven zo is.

Het is echt.

Je kunt niet tegelijk mens en een chatrobot zijn.

Van Charles Bernstein.

Oké.

Vond je het mooi?

Wat mooi?

Het gedicht natuurlijk.

Oké – lees me je gedicht eens voor.

Noot:

Jabberwacky is een online chatrobot die een zekere mate van intelligentie vertoont. Hij slaat alles op wat iedereen ooit tegen hem heeft gezegd en stelt op basis van de context en het opgeslagen materiaal zijn antwoorden op. Jabberwacky wil op een onderhoudende en humoristische wijze het menselijk gebabbel nabootsen. Ik heb Jabberwacky het gedicht 'Thank You for Saying Thank You' van Charles Bernstein (uit *Girly Man*, 2006) zin voor zin voorgelezen, waarbij hij telkens de gelegenheid kreeg om op de zinnen te reageren. Van deze chat maakte ik een readymade, 'Chatting to Jabberwacky', waarvan 'Chatten met Jabberwacky' mijn vertaling naar het Nederlands is.

Huid

Ik houd van tucht en orde. Niet ter wille
maar, omdat het de waarheid is, ... Later
zegt hij met een gebaar naar de bomkrater
Bij het langzame indirect grillen

den huid afgevild, en na het afvillen
de koran, van iedere Jodenhater
destiny' van het avant-gardetheater
Gristenen gaan Vliegende Panters killen

Hollander Wild joeg de storm landinwaarts
Wij trimmen met veel plezier alle ras
en rasloze honden. Hier laat ik weten
hoe het met mij gaat. van moedig voorwaarts

tussen Deh Rawod en de Faluja Pas
't gruwelstuk, zoo eer- zoo plichtvergeten

Interactie

je zei: even een update
ik leef nog en het gaat goed met me hoor

ik antwoordde: ik zal een gedicht voor je schrijven

je zei: ik ben er heel sterk uitgekomen
maar moet nog wel een aantal dingen doen

ik dacht: je hoort me zeker niet

het was vrijdagavond op date-online
waar single mannen en vrouwen gezellig chatten

zo leek het tenminste

je zei: ik zit vol plannen en ideeën
ik ben inderdaad ... een wonder

ik tikte: polynucleaire structuur

je zei: bedankt
voor je bijdrage aan mijn leven

en ik nam de rollercoaster

naar een luxueus appartement in oasis beach tower
waar vijfsterrenstagiaires tot ze waggelen en lallen

AAN EEN STER / SHE ARGUED

Aan een ster / she argued

In het begin schiep God de hemel en de aarde

Een waar gebeurd verhaal
misschien ook niet
misschien ga ik wel *gekken*
met eene zaak, misschien
ook niet – of het contract ontbinden
en overstappen op een T-shirt met *Fuck the Terrorists*

bij gebrek aan beter, handdoek
over het hoofd en een pose aannemen
exploiteerbaar – zoiets is mogelijk
niet ongrijpbaar als een damp, maar aanslag

ketelsteen

Buigt u even? *En is het dat waard?* Ja
ik ben bereid tot uittreden
een quick fix – daar alleen al
zou je je over kunnen verwonderen
een geschubde miereneter, driemaal zo groot als die

die men thans nog op Java vindt
daarna met de Greyhound naar Darwin gereden

kristalhelder de variaties op het licht
en eeuwige vrede, big smile
didgeridoos – totaalspektakel zonder dogma
gelijk een hypothese die, tot slot, bewezen wordt

geacht

Het rationele handelen
beïnvloed door het pingpongballetje in de aars

en toen heb ik ervan gegeten

Het werd doodstil en ging sneeuwen
Wat is de verborgen zin van deze wereld? of
gelatenheid en het afstand doen van de begeerte?
ik ik hou van je – ah fuck it

laten we het veld in gaan, voltijd
dramaturg, dan doe ik de vormgeving van wat hangt
tussen droom en realiteit

en het acteren
de geloofwaardigheid, indirect – totdat
het niet anders meer kan

vertrouw me maar
een elleboogstoot en een karatetrap maken verlangen
mogelijk, of beter nog, bind je kruiwagen vast

aan een ster / she argued

that some of our most difficult poets
are practicing *ersatz* thought
trying to take credit for grand philosophical gestures
& genre-breaking meta-creations

when in fact they've run out of things to say

We moeten praten, *Dear Loneliness*
veel van wat ons aan het lachen maakt, ontspruit
aan wat wij weten
en anderen niet

Kom je / Dat kan niet / Waarom niet?
We wachten op Godot
Ah! (*Pauze*) Weet je zeker dat het hier was?
Wat? / Dat we moesten wachten
Hij zei bij de boom (*Ze kijken naar de boom*) Zie je een andere?

Befaaemde helden uit een ver verleden
het gedicht baart en verslindt
mannen vrouwen half wakkere horende kinderen
een oog te veel misschien, oog
in oog – hoe gaat het met je?

Als de pan zich sluit, raakt het brein
in ademnood, tenzij je
een gaatje boort – uh-huuuuuuuhhhh

Dan maar vertrouwen op een hint / van Hermes
– *Vreemd, ik heb nooit bedacht hoe je een tijdbom moet maken*
– Mijnheer, als u een poëem wilt schrijven, is dat wel het
allerminste
wat u dient te doen, en dan
tussen uzelf en uw beleving plaatsen

Historici onderkennen dat pas sinds kort / als een hoefijzer boog
over de volle breedte van de voorgevel, verbonden
met ideeën over het bovennatuurlijke

Het regent stenen

en men vergelijkt onwillekeurig de nieuwe kunst
met die uit vroeger tijden, de kunst om niet

te sterven

geven in plaats van verwerven, het mystieke
maar op zichzelf
voltooid, klaar – vind ik dat heel raar?

Zo was er eens een roodharige man
die geen ogen had en geen oren
Hij had ook geen haar, dus *roodharige* was een generalisering
Hij kon niet praten, want hij had geen mond
En ook geen neus / Zelfs armen en benen
hij had ze niet / Geen maag of achterwerk of ruggengraat
Nada darmen / Hij had bijna helemaal niks!
Daarom is het volkomen onduidelijk over wie het hier gaat / Juist
laten we het niet meer over hem hebben

In zijn gedicht 'Zo was er eens een roodharige man' ondergraaft Daniil Charms (1905) het concept van de destructieve *doodsdrift* en verzwakt het tot iets zinvol en zelfs opvoedends. Om dit laatste is het Charms vooral te doen en het vormt meteen de inzet van zijn hele oeuvre. Door alles van de roodharige man af te nemen, behalve zijn fallus, laat de dichter een *dubbelzinnig* gedicht achter: niet alleen als een verwijzing naar de levenloze en repetitieve mechanica van een spasme, maar ook – en daar zit hem de kneep – naar de meest authentieke zelfbevestigende levensreflex. Wie het leven zodanig kan doen laten *verschijnen*, is een monumentaal dichter met een ongekennde ontvankelijkheid, waarvan we moeten houden als van onszelf.

Wees ervan doordrongen dat nakomelingen
als vreemdelingen zullen wonen in landen die niet van hen zijn
en dat ze slaven zullen zijn en onderdrukt zullen worden

vierhonderd miljoen jaar lang

zegt Mozes, terwijl hij het feest gadeslaat
Mensen lopen met vlaggen en posters over straat, vallen
in elkaars armen en schreeuwen hun vreugde uit
Voorbijrijdende taxichauffeurs en vuilniswagens claxonneren
driftig

De hele stad wordt gek

Kennis van de geschiedenis van het leven is blijkbaar
geen vanzelfsprekende zaak

Tiktaalik roseae – wie kent hem niet?
de vis met polsen
tussen kwastvin en viervoeter in

Schrijft en zuipt

In reactie op de eis van Geert Wilders om in navolging van Mein Kampf de Koran te verbieden

In Mein Kampf vertelt Adolf Hitler hoe hij zich herinnert dat borsten aan alle kanten uit veel te kleine bikini's priemen. Liever geen bikini's in Alanya. Of in Birkenau. Bek lostrekken

en een mening geven. Met de opbrengsten van zijn bestseller kocht hij in 1933 een villa in Berchtesgaden. En God is vergevend

en barmhartig. Dat ook Marokkaanse vrouwen er lekker uit kunnen zien, uiteraard in bikini. Kabouterkwesities,

volgens Joost Zwagerman. Waarom Hitler naar de hemel is gegaan.

De hemel is geen cadeautje. Voor iedere vrouw die, na jaren van spot en zelfverachting, eindelijk beslist om d'r borsten een behamaat of drie meer Lebensraum te bieden.

Een joodse vriendin van mij heeft geen grote neus, wel grote tieten. Zwarte melk bemorst politici. Feesten en drinken bij voorkeur, dolle vreugde, anoniem. Wij zullen voorzeker een bedehuis boven hen oprichten. Let op de slang rechts.

En wij zonden wolken over hen. En God is vergevend en barmhartig. Dat zij ook haar ogen neergeslagen houdt. Zes jaar cel

voor dragen bikini. Geen grappen
over dat malle witte haar. Boeken branden.
Ik zag in een droom brood op mijn hoofd
waarvan de vogelen aten.

Kamer (fragment)

Kleenex BRAND TISSUE Say goodbye to the stiff upper lip... Tell calm, cool and collected to take a hike. Whoop it up! Laugh, scream, cry and holler! And when tons of stuff stuffs up your nose, blow it loud and blow it proud! Show your heart and show some tears... of joy and sorrow, in awe and pride. Just let it out®! 1-800-553-3639 Weekdays 8 a.m. to 4 p.m. CT Manufactured for: Kimberly-Clark Global Sales, LLC, Dept. KFTG-200 PO Box 2020, Neenah, WI 54957-2020 Made in the USA from domestic and imported material. www.letitout.com ® Registered Trademark of Kimberly-Clark Worldwide, Inc. © 1938, 1986, 2007 KCWW May be made under one or more of the following US patents: 7,029,756; 6,964,725. Box Tops for Education is a registered trademark of General Mills used with permission Kleenex ® BRAND let it out ® This box is made from 100% recycled paper. OFFICIAL COUPON 10¢ EXP 11 KMLF BOX TOPS FOR EDUCATION EXPIRES 06/30/11 See www.kleenex.com for details FLAMESTITCH + LAPIS 0 36000 28200 9 Johnson & Johnson STIM-U-DENT ® TANDENSTOKERS Inhoud 4 x 25 stuks Johnson & Johnson STIM-U-DENT ® CURE DENTS 1.00 Cont. 4 x 25 pièces PAPIER KARTON KRINGLOOP Johnson & Johnson STIM-U-DENT ® Tandenstokers: Verwijdert tandplak en voedselresten, masseert het tandvlees en voorkomt tandverlies. Gebruiksaanwijzing: 1. Vóór gebruik in de mond bevochtigen. 2. Plaats stoker tussen tanden met smalle, platte zijde tegen het tandvlees, zoals aangegeven. 3. Reinig tanden en masseer tandvlees door rustig heen en weer bewegen. Cure dents: Enlève les plaques dentaires et les résidus alimentaires, masse les gencives, prévient la perte des dents. Mode d'emploi: 1. Bien humidifier le cure dents dans la bouche avant l'emploi. 2. Placer le cure dents entre les dents avec le petit côté plat, comme indique. 3. Nettoyer les dents et masser les gencives par un lent mouvement de va-et-vient. © Johnson & Johnson NL: Johnson & Johnson

Consumer B.V., MOODS Postbus 1346, 1300 BH Almere. B:
 Johnson & Johnson Consumer S.A./N.V., Lenneke 6, 1932 St-
 Stevens-Woluwe. 8715 9042 PAPIER CARTON RECYCLABLE
 Koninklijke Luchtmacht TOPPOINT GERMANY FINE AROMA
 RITMEESTER MOODS ® FILTER Smoking kills 20 SMALL
 CIGARS. FINE AROMA. RITMEESTER MADE IN EU UNDER
 LICENCE OF DANNEMANN 5001300 20 SMALL CIGARS.
 FINE AROMA. 2258R3L RITMEESTER Smoking may reduce
 the blood flow and causes impotence 8 710568 036022 A JVC
 SAMSUNG labello ® LIPCARE www.labello.com Art.-Nr. 85000
 · 4,8g/5,5 ml e BDF Beiersdorf Hamburg · Wien · Milano ®=reg.
 m. Beiersdorf AG Hamburg PS 12M 4 005808 650002 labello ®
 LIPCARE CLASSIC Deluxe AMT 2 Q ® 6X4 NISSAN
 SIEMENS VDO 5WK4 876 /818 433 MHz CE CK 002 13470
 Green Beans Coffee WORLDCAFÉ www.greenbeanscoffee.com
 As with all purchases from Green Beans Coffee Worldcafé,
 proceeds from this purchase go directly to charities that support
 the troops and families of those who gave their lives for our
 continued freedom. ecotainer TM 100% Recycled Fiber 60% Post
 Consumer Fiber i love to be hugged © RUSS TAIWAN T86 06722
 18392 06697 Awater 9 771570 091002 Poëzietijdschrift Winter
 2009 losse nummers € 6,90 Hagar Peeters wordt steeds bozer De
 eerste Awater poëzieprijs voor Tonnus Oosterhoff Het geloof van
 Erik Jan Harmens Nieuw werk van Charles Ducal en Nachoem M.
 Wijnberg Meesterwerk: de jonge generatie dichters reageert op de
 meesters RQUENT PER ER MEESTER H RNA WERK UT
 OLUPAT IN P MAGNA PELLE ENIM PHASEL RE SAPIEN M
 R FRINGILLA LIB DANIEL DEE NG AR I RED. ERI verschijnt
 ter gelegenheid van 10 jaar Gedichtendag en 10 jaar
 Poëziemarathon www.uitgeverijpassage.nl UITGEVERIJ Passage
 Henny Vrienten Zwaan kleef aan Nieuwe, verrassende
 poëziebloemlezing In de boekhandel € 16,- www.deharmonie.nl
 ONLINE ONLINE SCHRIJVEN LEREN op de Schrijven Online
 Academie BEGINNERSCURSUSSEN Schrijven is niet moeilijk.
 Ontdekken waar je talent ligt wel. Is poëzie jouw sterke punt, of

zou je je beter kunnen toeleggen op de kinderboeken, ben je geboren voor literaire fictie of science fiction, zou je je moeten ontwikkelen tot thrillerauteur of essayist, of beheers je meerdere genres? CURSUSSEN VOOR GEVORDERDEN Als je je talent hebt ontdekt, wil je net zo lang bijlijpen tot het gaaf is. Dat kun je zelf doen, door jarenlang heel veel te lezen en nog meer schrijven. Je kunt ook kiezen voor een sluiproute: lessen van experts. INSPIRERENDE ÉN ERVAREN DOCENTEN Je krijgt les van gerenommeerde docenten die al jaren schrijfles geven, boeken schreven over het vak en de schrijfwereld van binnenuit kennen. Voor slechts € 99,- krijg je een complete cursus van 4 intensieve lessen. Elke les besluit met een uitgebreide schrijfopdracht. Vanzelfsprekend krijg je na het voltooien van iedere opdracht uitgebreide feedback van je docent. De cursus eindigt met een gedegen advies waarbij uitgebreid wordt ingegaan op je vervolgmogelijkheden. Nieuwsgierig? Surf naar www.schrijvenonline.org/academie en kijk welke cursussen worden aangeboden

EXCHANGE Select LF-546 12 HOUR Nasal Spray (OXYMETAZOLINE HYDROCHLORIDE 0.05%) NASAL DECONGESTANT 1 FL. OZ. (30 ml) QUALITY VALUE DO NOT USE IF PRINTED SEAL OVER CAP IS TORN OR MISSING Drug Facts Active ingredient Purpose Oxymetazoline hydrochloride 0.05% Nasal decongestant Uses for the temporary relief of nasal congestion due to the common cold, hay fever or other upper respiratory allergies. Warnings Do not exceed recommended dosage If pregnant or breast-feeding, ask a health professional before use. keep out of reach of children. If swallowed, get medical help or contact a Poison Control Center right away. Directions Adults and children 6 to under 12 years of age (with adult supervision): 2 or 3 sprays in each nostril not more often than every 10 to 12 hours. Do not exceed 2 doses within any 24-hour period. Children under 6: consult a doctor Other information store between 20° to 25°C (68° to 77° F) See carton for full labeling. Manufactured For: Your Military Exchanges By: AccuMed Inc. Lawrenceville, NJ 08648 LB-546

LOT: 104911 09/10 EXP: F LOPE S0 60 Postbank Betalen
Postbus 99960, 8900 GA Leeuwarden E-mail via postbank.nl
Telefoon 0900 0933 (5 cent per minuut) Postbank N.V. Statutair
gevestigd te Amsterdam Handelsregister nr. 33184000 Amsterdam
De heer A.T. van 't Hof Carolinenburg 14 8925 CC
LEEWARDEN <0014780733126- 3LW045-3/1-2*6SND
Amsterdam 26 november 2008 Onderwerp Uw IBAN en BIC voor
betalingen vanuit het buitenland veranderen Geachte heer Van 't
Hof, Zoals u weet gaan Postbank en ING in 2009 samen verder
onder de naam ING. U houdt dan natuurlijk hetzelfde
rekeningnummer. Wel veranderen de IBAN (International Bank
Account Number) en BIC (Bank Identifier Code) die personen en
bedrijven moeten gebruiken als ze een buitenlandse betaling aan u
doen. In deze brief vertellen wij wat er precies voor u verandert en
wat u moet doen. Een nieuw IBAN en BIC Vanaf 1 januari 2009
krijgt uw rekening een nieuwe IBAN. Ook verandert de BIC van
de bank. De nieuwe BIC is: INGBNL2A. De nieuwe IBAN van
uw rekening kunt u vanaf 1 januari vinden via Mijn
Postbank.nl/Mijn gegevens en op uw afschrift. U kunt zelf uw
nieuwe IBAN opzoeken via postbank.nl, in het menu 'Betalen' bij
'Betalen en het buitenland'. Geef uw nieuwe IBAN en BIC op tijd
door De wijziging gaat in op 1 januari 2009. Informeer dus zo snel
mogelijk uw buitenlandse relaties. Dan weet u zeker dat betalingen
vanuit het buitenland ook in de toekomst goed worden uitgevoerd.
Worden uw oude IBAN en BIC na 1 januari toch gebruikt? Tot 31
december 2011 zorgen wij ervoor dat ook die betalingen op uw
rekening worden bijgeschreven. Meer weten? Kijk dan op
postbank.nl in het menu 'Betalen' bij 'Betalen en het buitenland' of
bel 0900 0933 (5 cent per minuut). Wij zijn bereikbaar van
maandag tot en met vrijdag van 8.00 uur tot 21.00 uur en zaterdag
van 09.00 uur tot 17.00 uur. Met vriendelijke groet, Hans
Hagenaars Directeur Marketing PS Laat uw buitenlandse relaties
snel weten dat de nieuwe IBAN en BIC op 1 januari 2009 ingaan!
Wilt u geen informatie meer over onze producten en diensten
ontvangen? Stuur dan een brief naar Postbank N.V., afdeling

Relatie Gegevens Beheer, Antwoordnummer 40580, 8900 SW Leeuwarden (een postzegel is niet nodig). AKT 9499 (1105) A7649C onderdeel van ING da crème clotrimazol 10 mg/g Per gram crème: 10 mg clotrimazol 20 gram hydrofiele crème Voor het gebruik de ingesloten bijsluiter lezen Buiten bereik en zicht van kinderen houden Voor uitwendig gebruik Hulpstoffen: benzylalcohol, cetylesters, cetylstearylalcohol, octyldodecanol, polysorbaat, sorbitanmonostearaat en gezuiverd water. Bewaren bij 15-25°C in goed gesloten verpakking 69404.38960/2 Registratiehouder: Dynadro, Postbus 450, 3830 AM Leusden RVG 28415=15155 Chargenr.: zie tuberaand Niet te gebruiken na: zie tuberaand ETB0005AA 4663 4663 4663 Bij schimmelinfecties van de huid 02/2009 07B24-1B NASS® NASS® 21 39030 AXE F/B: PRÉCAUTIONS D'EMPLOI: Récipient sous pression. A protéger contre les rayons solaires et à ne pas exposer à une température supérieure à 50°C. Ne pas percer ou brûler, même après usage. Ne pas vaporiser vers une flamme ou un corps incandescent. Conserver et utiliser à l'écart de toute flamme ou source de chaleur, d'ignition et d'étincelles, appareil électrique en fonctionnement. Ne pas fumer. Conserver hors de la portée des enfants. Ne pas vaporiser vers les yeux. Éviter d'inhaler intentionnellement. Utiliser seulement dans des zones bien ventilées. Procéder par de brèves pressions sans pulvérisation prolongée. Ne pas vaporiser à moins de 15 cm. NL/B: VOORZORGSMAATREGELEN: houder onder druk. Beschermen tegen de zon en niet blootstellen aan een hogere temperatuur dan 50°C. Ook na gebruik niet doorboren of verbranden. Niet spuiten in de richting van een vlam of een gloeiend voorwerp. Verwijderd houden van ontstekingsbronnen. Niet roken. Buiten bereik van kinderen bewaren. Niet in de ogen spuiten. Niet inademen. Alleen gebruiken in goed geluchte ruimten. Houd de verstuiver min. 15cm van het lichaam. ES: PRECAUCIONES: Envase a presión. Protégase de la luz solar y no exponer a temperaturas por encima de 50°C. No perforar ni tirar al fuego incluso vacío. No vaporizar hacia una llama o cuerpo incandescente. Manténgase alejado de cualquier fuente de

ignición. No fumar durante o inmediatamente después del uso. No inhalar ni dejar al alcance de los niños. Evitese una atomización prolongada. RESPETA LA CAPA DE OZONO. INGREDIENTS: Alcohol Denat., Butane, Isobutane, Propane, Parfum, Propylene Glycol, Polyaminopropyl Biguanide Stearate, Benzyl Alcohol, Butylphenyl Methylpropional, Citral, Citronellol, Coumarin, Eugenol, Geraniol, Limonene, Linalool. EXTRÊMEMENT INFLAMMABLE ZEER LICHT ONTVLAMBAAR EXTREMADAMENTE INFLAMABLE F+ 150ml 210 e · A Unilever BRAND F: Unilever France 92842 Rueil Malmaison Cedex. Service consommateurs AXE : 0 811 900 326 (prix appel local) www.axe.tm.fr B: BVBA Unilever Belgium SPRL B-1190, Brussel/ Bruxelles. Consumerservice Tel.: 078/15.22.15 (verlaagd tarief/tarif réduit). www.axe.be NL: Unilever Nederland B.V., Rotterdam. BEL AXE NU (gratis). www.axe.nl ES: UNILEVER ESPAÑA S.A. Avda. Diagonal 569, 08029 Barcelona Unilever Dpt ER Wirral CH63 3JW UK www.unilever.com 8 717644 098684 AL Harting Bank A.T. VAN 'T HOF 590718666 HOLLAND RK BLGR.O.RHESUS POS. A.T. VAN 'T HOF 590718666 HOLLAND RK BLGR.O.RHESUS POS. PSU 18392 PSU PSU 06697 PSU MET KOGELPUNTPEN EN BLOKLETTERS INVULLEN INVULLEN KONINKLIJKE LUCHTMACHT NAAM GEADRESSEERDE A.T. VAN 'T HOF REG. NR. 590718666 RANG KOL PLAATS VAN BESTEMMING KANDAHAR NAAM GEADRESSEERDE REG. NR. RANG PLAATS VAN BESTEMMING Lu. Form 1505 NSN 7530-17-047-9388 LABEL BEVESTIGEN AAN HANGSLOT GOEDERENZAK ® CHIGO AIRCONDITIONING USER'S MANUAL Split Wall-Mounted Air Conditioner MODEL KFR-25GW/ Ec CS-51C3-H46AE2C CS- 51C3-H48AE2C KFR-32GW/Ec CS-51C3-H46AE2B CS-51C3- H48AE2B GG49Eng Please read the user's manual carefully before using the product BELGIË DE RELIGIE VAN MIGRANTEN NATIONALGEOGRAPHIC.NL | MAART 2008 NATIONAL GEOGRAPHIC NEDERLAND · BELGIË HOE DENKEN

DIEREN? Verhalen over natuurlijke intelligentie Energie in IJsland Modern Bhutan Terug naar de oerknal 8 717774 080139 00308 € 4,50 NATIONAL GEOGRAPHIC MAART 2008 DIERENINTELLIGENTIE · IJSLAND · HIGGSDEELTJE CULTUREN VAN DE PACIFIC · BHUTAN EEN NIEUWE NORM VOOR VEILIGHEID. DE NIEUWE LAGUNA. 3 JAAR/150.000 KM GARANTIE. 1 28.02 www.renault.nl EURO FOR SAFER CARS NCAP www.eurocap.com ADDULT OCCUPANT Geteste versie: Hatchback 2.0l dCi Expression 3 JAAR GARANTIE 150.000 km DE NIEUWE LAGUNA, JE KUNT NOOIT TE VEELEISEND ZIJN. Veilig zijn is één ding, je veilig voelen een ander. De nieuwe Laguna brengt veiligheid naar een nieuw niveau. Nog hoger dan u al van Renault gewend bent. Op de Laguna kunt u vertrouwen, mede dankzij het elektronisch stabiliteitsprogramma (ESP) en de noodstopbekrachtiging, die zelfs in extreme situaties voor uw veiligheid zorgen. Bescherming van u en uw passagiers is een prioriteit bij Renault. Daarom is de Laguna onder andere standaard uitgerust met 6 airbags. De nieuwe Laguna. Ontdek de ware betekenis van veiligheid. RENAULT KOM. KOM NU NAAR DE DEALER EN MAAK UW PROEFRIT IN DE NIEUWE LAGUNA ESTATE. Renault Laguna vanaf € 27.250,- incl. BTW, BPM en energielabel. Excl. verwijderingsbijdrage, leges en kosten rijklaar maken. Leaseprijs vanaf € 499,-/mnd via Renault Business Finance. Full operational lease excl. BTW, brandstof, vervangend vervoer o.b.v. 48 mnd/20.000 km/jr. (geldig t/m 31 maart 2008). Min/max. verbr.: 6,0-8,9 l/100 km, resp. 16,7- 11,2 km/l, CO2: resp. 158-219 g/km. Op elke nieuwe Renault Laguna een fabrieksgarantie van 3 jr./150.000 km (hetgeen als eerste bereikt wordt. De eerste 24 maanden geldt er geen kilometerbeperking). 12 jr. plaatwerkgarantie Getoond model kan afwijken van standaarduitvoering Prijs- en specificatiewijzigingen voorbehouden. Voor meer informatie en/of een dealer bij u in de buurt, bel gratis 0800-0303 of kijk op www.renault.nl. EXTRA THEMAKAART JERUZALEM NATIONALGEOGRAPHIC.NL |

DECEMBER 2008 NATIONAL GEOGRAPHIC NEDERLAND
BELGIË KONING Herodes ARCHITECT VAN HET BIJBELSE
LAND DE EVOLUTIE VOLGENS WALLACE
FEESTCULTUUR IN EUROPA VERANDEREND BEELD VAN
MARS NATIONAL GEOGRAPHIC DECEMBER 2008
JERUZALEM HERODES · WESTOEVER · ZORG IN INDIA ·
WALLACE · WESTELIJKE SAHARA D Wednesday, September
14 Shanghai The pearl of the Orient PLEASURE & PEOPLE
PAGE 8 The Noise and the spirit Nespresso. What else? Ontdek
meer op www.nespressowhatelse.com NESPRESSO Koffie met
hart en ziel SEE ACETAMINOPHEN WARNINGS NDC 0067-
2077-20 COMTrex® MAXIMUM STRENGTH Pain
Reliever/Fever Reducer, Cough Suppressant, Nasal Decongestant
Acetaminophen, Dextromethorphan HBr, Phenylephrine HCl Non-
Drowsy Cold & Cough Fast Relief of: · Nasal Congestion · Sore
Throat Pain · Headache · Coughing 20 COATED CAPLETS Drug
Facts Active ingredients (in each caplet) Purposes Acetaminophen
325 mg Pain reliever/fever reducer Dextromethorphan HBr 10 mg
Cough suppressant Phenylephrine HCl 5 mg Nasal decongestant
Uses · for temporary relief of the following symptoms: · headache ·
sore throat pain · cough · minor aches and pains · nasal congestion
· temporarily reduces fever Warnings Alcohol warning: If you
consume 3 or more alcoholic drinks every day, ask your doctor
whether you should take acetaminophen or other pain
relievers/fever reducers. Acetaminophen may cause liver damage.
Sore throat warning: Severe or persistent sore throat or sore throat
accompanied by high fever, headache, nausea, and vomiting may
be serious. Ask a doctor right away. Do not use for more than 2
days or give to children under 3 years of age unless directed by a
doctor. do not use · for more than 7 days · if you are now taking a
prescription monoamine oxidase inhibitor (MAOI) (certain drugs
for depression, psychiatric or emotional conditions, or Parkinson's
disease), or for 2 weeks after stopping the MAOI drug. [...]

Noot:

'Kamer' is een weergave van alle tekst die ik in februari 2009 op mijn kamer in Afghanistan tegenkwam. Van boeken en tijdschriften nam ik alleen de omslagtekst over. Het oorspronkelijke gedicht is viermaal zo lang als het hier weergegeven fragment.

HEY! ARE YOU SUFFERING?

Aan de koene Nederlanders ene zee

Het was 5 juli 1594
dat drie schepen onder Willem Barendsz
van Terschelling in zee liepen

Tot nu toe was de noordkust
slechts door Engelsen bezocht
in een poging handel met de Russen aan te knopen
en om de noord heen naar Oost-Indië te komen
en door de onzen
die te Archangel thans scheepvaart onderhielden met Rusland

Dus betwistte niemand
aan de koene Nederlanders ene zee
die een makkelijkere weg naar het rijke Japan en China beloofde

Echter er had enig verschil plaats
omtrent de weg die men zou inslaan
Maalson wilde door het Waaigat tussen Nova Zembla en Siberië
Plancius benoorden om zeilen
menende dat men hoger meer open zee vinden zou

Men besloot beide wegen te beproeven
Barendsz om de noord
Linschoten door het Waaigat
hetwelk zij de straat van Nassau noemden

Zware nevels en ijsbergen bedreigden hen hier
doch zij ontworstelden het nauw van de straat
en meenden nabij de mond van de grote rivier Oby te zijn

Men vond een menigte drijfhout
een uitmuntende groene streek vol bloemen en ajuingewassen
zeer warm weder en een onnoemlijk aantal muggen

Op een eiland zagen zij wel 300 of 400 beelden
van mannen en vrouwen en kinderen
zij hielden die voor afgoden
en gaven daarom aan dit voorgebergte de naam Afgodenhoek

De vrees
dat hun levensmiddelen niet zouden strekken tot China
deed hen terugkeren

Ondertussen had Barendsz
zijn tocht benoorden Nova Zembla voortgezet

Hij ontdekte Loome baai
genaamd naar een soort lome vogels
en Willemseiland
waar zij veel walrussen en een witte beer vonden
die zelfs hun sloep dreigde met de ondergang
en de eilanden van Oranje
waar men wel 200 zeekoeien zag
die zich dapper tegen het scheepsvolk verweerden

Hier was het einde van de tocht
want men begreep
daar het reeds in augustus was
niet voor de winter in China te kunnen zijn
en durfde niet een zo onwaarschijnlijke kans te wagen

De drie schepen herenigden zich
en kwamen op 16 september weder te Amsterdam

De Nederlandse regering werd geenszins afgeschrikt
door de teleurstelling van deze eerste proeve
men rustte in 1595 zeven schepen uit
maar de onderneming zou nog minder dan de eerste
beantwoorden aan de verwachtingen

Men zou nu door het Waaigat gaan
doch was al spoedig bijna in het ijs bezet

In de Traan baai
zuid van Waaigat
genoemd naar de vele walvistraan die zij er vonden
ontmoette men Russen in een schuit van boomschors
die op visvangst en walrustanden en ganzenjacht uit waren
en deze gaven zeer minzaam
aan de Hollanders acht vette ganzen ten geschenke

Noord van Waaigat
ontmoette men Samoeden
met wie men door een Russische tolk spreken kon

Zij betuigden bij hetgeen hun bovenal heilig was
de zon en hun armoede
dat zij met tegenzin in weldoen overtroffen werden

Zij kwamen in sleden
door rendieren getrokken
en de Hollanders zagen voor het eerst de ongemene nuttigheid
die dit dier in deze noordelijke gewesten
door de zorg der voorzienigheid voor de mens heeft

Op het Stateneiland
werden twee zeelieden door een witte beer verslonden
die er wel twintig op de vlucht dreef
doch naderhand gingen dertig matrozen op hem af
en schoten hem
de huid werd in zegepraal naar Amsterdam gebracht

Men keerde vervolgens huiswaarts
en liep op 18 oktober de Maas binnen

Thans loofden de Algemene Staten
een premie van 25.000 gulden uit aan elk
die de doortocht vinden zou

Dat deed de Regering van Amsterdam
twee schepen uitrusten
men nam zo weinig gehuwden als mogelijk
opdat het verlangen naar vrouw en kinderen
hun moed en hoop niet schokken zou

Zij liepen vroeg uit
op 18 mei 1596
en besloten in plaats van noordoostwaarts
noord te stevenen
en zo kwam men op 74° N.B. aan het Beereneiland
genoemd naar een beer twaalf voeten lang
met wie men een gevecht van twee doorstaan moest

Men ging vervolgens meer noordelijk
en bereikte een land
aan hetwelk zij om de puntige rotsen
de naam Spitsbergen gaven

Men vond het geheel onbewoond
doch vele zeer grote witte beren
en herten en rendieren en vossen van allerlei kleuren
en walrussen en zeehonden en Groenlandse walvissen
van wel 80 voeten lang

De hoge breedte deed de zeelieden
bij dag en nacht de zon zien
wier schuine stralen nochtans nimmer genoegzaam
tot verwarming in de eeuwig bevroren grond dringen
zodat het verblijf van zoveel dieren
bij zulke nietige plantengroei
opmerking verdient

Terug aan Beereneiland
nam men koers zuidoostwaarts en kwam bij Nova Zembla
waarna Rijk noord op stevende
en Barendsz langs de noordwestkust om de noordhoek
toen ijsschotsen zich tot ijsvelden verenigden
en zijn schip rondom insloten

Niet verre van strand was dit
en daardoor was aan het losgaan van het ijs
niet te denken
er schoot dus niets over dan een heldhaftig besluit
het schip te verlaten
en te overwinteren op Nova Zembla

Men bediende zich
om een houten tent op het strand op te slaan
en tot brandstof
in de vreselijke koude
van drijfhout
aldaar van het vaste land aangespoeld

De spijker
die de timmerman een ogenblik in de mond nam
vroor daarin vast
zodat vel en vlees bij het lostrekken volgde
het laatste bier bevroor in de vaten
en verloor alle smaak

Hun toestand werd wel nog ijsselijker
maar ook de witte beren
tegen deze vorst niet bestand
slopen in hun holen en gunden hun rust

De beer werd door de vos vervangen
die hun nu tot leeftocht strekte
de smaak vergeleken zij bij die van een konijn
en met het driekoningenfeest hadden zij een klein vriendenmaal
van wijn en meelkoekjes in traan gebakken
een lekkernij zoals nooit in het vaderland gesmaakt

Ondertussen maakte men gebruik van het herrezen
zonlicht
om twee sloepen naar de hut te slepen en te kalfaten
waarmee men de reis naar de Witte Zee moest afleggen
ruim vierhonderd Duitse mijl

Het was op 14 juni 1597
dat zij de hachelijke tocht in de open schuiten ondernamen
blootgesteld aan gure winden en regenbuiën
en aan gebrek
waartegen men zich slechts kon hoeden
door vogels die men schieten kon
en door eieren op het strand gevonden

Niet allen weerstonden zoveel ongemakken
en op het horen dat een matroos was overleden
zei Barendsz
die reeds ziek aan boord was gegaan
dat ook zijn einde naderde
en na nog één laafdronk te hebben verlangd
gaf hij de geest

In de St Laurensbaai
op de westzijde van Nova Zembla
ontmoetten zij eindelijk enige Russen
en ruilden levensmiddelen en wijn met elkaar

Nu staken zij over naar de Siberische kust
en zeilden de Witte Zee binnen
en de vreugde werd voltooid
toen men te Kilduin een brief van Rijk ontving
de bevelhebber van het andere schip
en straks hem zelf met verversingen zag verschijnen

Op 18 september ging men onder zeil
en liep op 29 oktober in de Maas binnen

Dit was de laatste tocht
om de noordoostelijke doortocht te zoeken
zelfs de Engelsen hielden elke verdere poging voor dwaasheid

Gedicht

ik laat mij een lied van vasternissen zingen
van hoe men webben hoe men spinnen sterven
van savons verde ochtenaas en versiersiersiersierde hyen con
en van de vraatzuchtvan zwaar slapen aanblazen

maar wat was nu precies de overschrijding van de natuur?
de stenenbruisend zich rekken en huilende vallen
of een dende slangeenkenken eenkendende mier?
de wereld staart glazig naar de meute
zoals de leliën ook en ook en ook en ook
zijn verdriet of vrede blauw zijn vrede bloemende blauw

en in een andere verhouding tot de werkelijkheid
dragen zij de: vaak de: vaafse aarde:
kromvoet hinkend bestoven vuurminnend
zij nemer zij nooit en de aarde nimmer zij torsen
de aarde aarde aarde aarde aarde aarde aarde

en tot hoe weinig leidt dit alles: dat in hem wortelt als de
oorsprong
het harten het oofd het hoor gelijk is het oor aan de mond is
het licht lijk het licht toeien aan alles het lij vloeien het zij vlo

en wie is in hemelsnaam co ter rechterzijde op de foto?
een oude dichter die terugkeert?
de mond verorberorbert de zon de wolkenhij steekt de zond
met hun smelt de tongende tongende tongende bliksem
na te bootsen en dat hij zich daarbij soms zo laat gaan
womelse dieptepttromen de windiste winendelstttttromen

unterwegs zur sprache pfullingen
maar breken zij breken het waterwisch van de glazen
zoeken naar de zin van het mysterie det mysten zoet
mysteriezoeken
der endragen de paarder zeedie paarder en de vuur
waarom is dat zo? waro? waro? wat daro? waat da waarom zom
daro?
aldus ook hun mummiesrokende rivieren mummierende riviesrok
in een toestand van sluimeren en minimale anwzghd

oh die man der die dubbelzinnigheid smoltoh de moeder de man
die moltoh
enkele meters wegwierp de oorsprong van het kunstwerk
en vraagdie zo gehoond gehoond geloofd zij gehoond gelijk zij er
staat
naar een deur om daar door te gaan

de taal de stem het woord fliegen via een spfiegel misschien
hoor mulle microfonen lachen hoor microfonen mulle microfonen
lachen
wat ons niet zozeer dichter bij onze essentie brengt
maar wel opent opem gem gen vre vre

Donkere ogen die ons onbewogen vogelen

Beschaving is een traan die terugvloeit in het oog.

– Willy Roggeman

*The poetic authority to challenge dominant societal values,
including conventional manners of communication,
is a model for the individual political participation of each citizen.*

– Charles Bernstein

I

Wij, de burgers van Europa ...

Op 5 geeft Pannwitz deze definitie:

'Ze waren allen mager & hadden schurft.'

De blinde vlek van krakend aarde –

die Übertragung, Großer Wannsee, 42.

We hebben (hebben we?) God te aanvaarden,

die zich zo uitgelaten openbaarde

te Waterloo & Schloss (T4) Hartheim.

We kozen een lul uit, die we deskundig

stijf maakten. Dit toont ook, dat de ziel –

het subject etc. – een onding is, inquisitie.

FUCK B. VIEZE NAZI. IK HAAT NAZI'S.

Duistere elementen, druiperig

geglazuurd. De missionarispositie,

terwijl de pastor naar hardcore porno surft.

Ze slurpen het koekje bij de thee
en Abspoel meldt live wat er gebeurde:
'Ik ben geen onmens! Maar barst van liefde!
Wie? Wie is er nu gek in Nederland?'

Liefdeleed en doodsverlangen.
't Sluiten der Waalpoorten ontriefde
handel en scheepvaart. Ooi en lam verkild
in het compositum *londseika* (landtwist),

want Lisa wil geen nier doneren,
want fokker Folter Foksia fokt fokvee
en God is in de mensen, de dieren,
de planten, de dingen – op braakafstand

in 't voormalige kunstenaarscafé,
waar de gestrande potvis openscheurde.

Wellicht? is de wortel: men = denken.
Poort tot 't configuratieprogramma
GESECULARISEERDE RATIO,
codenaam voor de vernietiging van,

en dat zich voor zal doen als burgermannen.
Est imitationis imitatio.
Schier onzichtbare naad in 't voorhoofd,
een Christuskop in een alpenroman.

De focus ligt hierbij op doeltreffendheid
en dito kaaklijn als godsgeschenken.
Oefentoets T4 SED II module 4 & 5:
Knipsalon *Zyklon B*, haarstudio

als verbuiging van 't werkwoord leegschenken
& rode draad: 'We hadden een massa.'

Historische wederwaardigheden.
De Holocaust verklaard door E. Traverso.
Langer dan de aarde, breder dan de zee.
Aquarium, waarin een basketbal drijft.

But what can you do? Soy binds thyroxin
in *Das Rätsel der roten Orchidee*
& hemelbogen van gesmolten lood
boven Luft III als 't lichaam als verstijfd

als door een dirigentenhand geleid.
De poollijn snijdt de kegelsnede
in T3 en T4, de patroonheiligen
van 't absolute, de rede, de idee.

Ten oosten van de tuin van Eden
de mensheid weggerukt uit getto's.

II

Wij, de burgers ...

De valsnelheid is niet afhankelijk
van gewicht. La vitesse de libération
of *The Pancake Theory of Collapse?*
4,7 sec nul-g in minaret van Bremen.

Vrijheid dankzij kennis? Dan orde
op zaken stellen? *Roadside booby-traps?*
Enkel en alleen als er een bitmap van is;
het georganiseerde beetnemen.

Men heeft er blijkbaar een boodschap in vervat.
Trefzeker en onoverwinnelijk.
Wat dan, evenals de stam uiteraard,
God voorgoed uit complexe systemen

heeft verjaagd. En mij abusievelijk
in een Arctisch waarnemingsstation.

De gelijkenissen zijn vrij treffend:
de animale aard van de mensheid,
aan een godheid als offer opgedragen,
en een concept verkiezingsprogramma;

dat deze taal alles eerder is dan
beeldend. De seismograaf of drie dagen
uit het leven van Pietje Pech. Klinkt als
zwarte magie of abracadabra.

Het gemeenschappelijke gebedshuis
moet toch een feest zijn en geestverheffend,
maar sinds de val van Constantinopel
hebben fundamentele geloofsvragen

zich alleen nog op de dichter die keffend
in zijn canto's woont, stilletjes neergevlid.

En daar zag ik een vliegende boekrol
van de heilige overtuigingen.
Vanzelfsprekend is alleen datgene
waarover niet wordt gedacht. *Star Trek:*

The Next Generation: Suddenly Human
en tal van andere erogene
zones, dwars door alle conventies heen.
De voor de hand liggende bottleneck:

ants attack ants that lack colony odour.
Stressvol. Ook voor allochtonen stressvol.
Waarom is de VOC ten onder gegaan?
ISBN 9058313581, Uitgeverij Sirene.

Galkanalen, bokkenpootjes & mangaanknol.
Zelfs naar mijn oordeel: de uitzuigingen.

De logische structuur van de natuur
in *nostos* en *algos*, ook wel heimwee
genoemd, met een waarschijnlijkheidsgraad
dicht in de buurt van 0. Ondertussen

tiranniseert Ngag-dbang-rgya-mtsho,
the Great Fifth, Tibet met afrasterdraad
van de Noordpool tot aan warmer water
en hellebaard & donderbussen –

dalai lama Doppelgänger tactics.
Hypofysebeschadiging of prematuur
ovariaal falen? Wat onzeker is
en nu als baaierd, chaos bekend staat:

het vaster aanhalen der ligatuur
Philosophie ist eigentlich Heimweh.

Hoop op herwinning van de volmaaktheid.
R 5129 : 56 fuck/foreign –
wat de bourgeoisie tot vernedering
van 't proletariaat zou gebruiken.

Zo las Karel de Grote met veel pijn
en moeite de bijbel. Verkanking
van de middelpuntvliedende neiging
om enig gezag te te misbruiken.

Spinoza spreekt van de *conatus*,
borrel en preek, om de absurditeit
van het *Dasein* te vergeten. De ware
dialoog is daarom opoffering.

Voor toverij of bestialiteit
vlammenwerper, gifgas & stenguns.

Vgl. mensenhaai, mensenhaaien
dilapidar un hereditage.
Fiat! Als er maar een idee achter staat!
Ohm-mah-nee-pahd-may-hum nee hum nee hum

(15 tot 20 minuten herhalen,
Saldenus: *Geesteliken Honingraat*).
Ik ré ik réorganiseer mezelf:
durum vobis scitote futurum.

Na de oorlog zal alles anders zijn.
108 appelkruimelvlaaien
staan klaar. Dat is een beginsel. Dattum.
Wat doet denken aan het Colosseum:

mexicaantje gooien of bamzaaien
en een spectaculaire barrage.

'Voor straf ! Voor straf !' blaft De Sepulveda,
wijst de Indiaanse zondaars de weg,
'als apen hoge klimmen willen,
dan siet men strax haer kale billen!'

Zeg je nou dat je het scheppingsverhaal
niet gelooft? (Achtergrondkoor: *The Windmills
of Your Mind.*) Bevroren overblijfselen
in de evolutie van mandrillen-

billen tot kop of kont. De Reformatie
zag in de ondergang van de Armada
Gods Adem en ook het recht der Staten
als universele bananenschil.

In omnummertabel en errata
benden wilde zwarten die ik omleg.

Waaruit wordt *caritas* geboren?
Waarom asiel aan keizer Wilhelm II?
Zullen we de macht terugvorderen?
Hoeveel slachtoffers er waren nu echt!

Den mensch en wat er al *memang* inzit:
overspel & mekaar besodemieteren;
zij vreten de *poesis* er uit. Toch?
Bossen gekapt, moerassen drooggelegd

om de eilanden te voorzien van vlees
en brood. Mechanismen en factoren.
50.000 euro voor een nieuw monument
voor 't embryo of 't aborteren.

Dit zij het lied der priesterkoren:
Dressing for an Oxford Bal Masqué –

gelijk het gezicht waarop de poëzie
haar vitale functie kan uitoefenen,
die de reden is van haar bestaan.
'Een reusachtig program,' schreef Lenin,

de hersenen door syfilis aangetast
maar beginselvast cartesiaan.
'Denken is een lichamenlijk vermogen
omdat al het andere maar onzin

lijkt.' Waarom reageer je zo pissig?
*Hank The Knife ft. The Jets & The Crazy
Cats* voor refectie en meditatie
in a zoo: Ota Benga: Afrikaan

in *de* kooi met een hoge dwarslaesie
als verbanningsoord voor galeiboeven.

Nu 't den Hemel soo gepast heeft
dat een edelmoedige Dominikaan,
Las Casas, bepleit hunne zaak openlyk –
donkere ogen die ons onbewogen

vogelen – begrijp je niet dat dat blauwe
evengoed de ontzetting aanhankelijk
blijft van haat, vervolging en oorlogen.
Epidemiologen geloven

dat de *encephalitis lethargica*
iets van de natuurlijke orde prijsgeeft
in het hart van alle volkeren;
fundamentalisme is besmettelijk

evenals mondzeer en de reuzenkreeft,
die bij nader inzien een bidsprinkhaan

blijkt te zijn. Aanwinsten per 11/06:
trefwoord: vriendschap (romans) | concentratiekampen
| *De jongen in de gestreepte*
pyjama | 19e druk, ARENA, 2009.

De wet leek humaniteit te waarborgen
als schijnbare eenheid van een opgezweept
patriottisme van van prikkeldraad.
In welke richting we ons bewegen,

't is wat men noemt geen olijk boek,
fissura ani, perianaal abces,
dat wil zeggen: *La pureté dangereuse*
in functie van wat het apparaat

kan verwezenlijken. Dit/dat proces,
zogeheten autohumiliatie.

III

Wij ...

Antoni en Alyscha en Baldwin
En Bianca en Cailim en Chiela
En Damiano en Djinn en Edwin
En Elinn en Fernandez en Fenda
En Gaetano en Goldie, Hananja
En Hannalore en Immanuel
En Idhuna en Jacob en Jenna
En Koushirou en Kiki en Miguel

Melianthe en Norbert en Nevin
En Olivier en Okki en Pasha
En Pommelien en Quillermo en Quinn
En Ramses-Michael en Revina
En Sen Wai en Sequenna en Tjaka
En Trijntje en Wijnanda en Wendell
En Xaviera, Xavier en Yanika
En Yarmo en Zindziswa en Miguel

Aad, Aaik, Aalt, Aart, Ad, Aziz en Armin
Aafke, Alke, An, Anja en Anna
Bam, Beer, Ben, Bent, Bern, Bhor en Benjamin
Babs en Balou, Bridget en Brianna
Crijn, Cris, Craig, Cors, Cor, Coos, Coen en Cuba
En Cil, Cis, Cilly, Cindel en Charell
Daan, Eef, Faas, Gigi, Han, Ien en Jega
Kurt, Lizz, Mo, Noor, Ot, Sien, Phil en Miguel

de de *wij*, de burgers van Europa
wij verlangen de wereld te delen
wij hebben *Sehnsucht* naar d'aard & dada
wij willen ons leven in *in* VELEN

wij

EEN LIJN IS EEN VORE

Een lijn is een vore (fragment)

01.037

Er zwemt een snoek
in de zon: vanavond gaat het regenen. Ooit
reed er een trein door Minnertsga. Een liefdesaffaire
in kaart gebracht, en enkele andere dingen. Een verdronken paard
en door hemelvuur getroffen koeien: noodslachting en een portie
vlees
voor bijna niets. Seringen
in volle bloei. Als helder water.

01.053

De ijsvogel draait zijn kop en gaapt
de voorbijganger aan, klopt dan weer bij het schuilgaan
aan; niet elk end is een doel op zich, omstandigheden
wijzigen oorzaken. Geen gedachtekrans
maar simpelweg een line-up. De graven op het kerkhof van
Schingen,
afgezet met lindes, liggen met hun gezicht naar Jeruzalem.

01.083

Op naar de liefde, uit baatzuchtigheid, gravitatie
die zich uit principe alleen kortstondig in materie vast wil knijpen
om het solipsisme
de baas te kunnen blijven; ik mis je,
ook al ken ik je nog niet, in Winsum, waar gele plompen
in de grachten drijven, een spontane liefdeskus, kleur
tot achter mijn oren.

01.090

In de kaaskelder staat een vat met water en hij spreekt met elan
een gebed, waarop een zachtmoedig kruisteken
en een mus die uit zijn hand wat broodkruimels eet, Remigius
is zijn naam, ik kom hem tegen
in Spannum en we drinken samen uit het vat
dat overloopt van de wijn. Wie van ons slaakt geen zucht
van verlichting bij dit goede nieuws? Ik knik. De losse elementen
hebben zich niet alleen spontaan geordend,
maar het systeem als geheel heeft het kritisch punt bereikt,
dat elke verstoring
het grootst mogelijke scala biedt aan gevolgen.

01.112

De kerk is leeg. Ik vraag me af welke stoel het meest geschikt is
om op te verdwijnen. Het christendom in het slop,
maar dat wil nog niet zeggen dat we los zijn
van God. Leven
zonder schepper lijkt onvoorstelbaar. Iets, niets
en anti-iets. Zoeken naar een begin.

02.001

Het bruin boven Bozum is een eredienst
der schoonheid die een chirurgische ingreep veronderstelt, de zon
in een urn zonder
deksel, als een blad aan dada, in het bijzonder de readymades
en nutteloze machinerie, vloerpatronen
van het leven; mes in buik, toch volheid, de pispot bliksemt.

02.007

In de vroege middeleeuwen aan de Middellzee, nu
door een houten brug over de Zwette met de Slachte verbonden,
Deersum, waar ik doorheen wandel, adel
van evenwichtigheid, kopvlakken
met kruismotief, orakel geraadpleegd en hier
nedergezet, het slot van een lange en moeizame weg,
tot heil, de eerbiedenis toegebracht, met al
haar wijsheid. En thans mag zij haar hartstochten volgen
en haar beschikkingen treffen,
daar zij grote veranderingen hebben ondergaan.

02.017

Pastoor Wopcke Jarla alias Albada van Poppingawier
heeft een zoon met Margerite Direxs, Andries
van Albada, die in 1578 wordt gewettigd
als priesterzoon, niet overeenkomstig een dogma
maar uit liefde.

02.046

De regels zijn vastgesteld, omgebogen
naar de soberheid van het toeval: er valt niets
te bewijzen. Wel eerbetoen
aan de spirit in de veengravers, nu
een doolhof van legakkers en petgaten,
waar kraai en vos
ganzeneieren leeghalen
in een moment van onzekerheid.

03.001

De Jammer is een weloverwogen expressie
van het gehucht, alle elementen
de paar stappen ontputseld
tussen subliem
en tragisme, de goddelijke
en menselijke vreugd
aan een doodlopende weg, ramspoed
te midden van moeras en moederlijke liefde.

03.030

Wie is hier de ware eigenaar van?
vraag ik me af, daartoe gedwongen, mijn muze
in de kraaien
die eigenmachtig jagen in de ochtendlucht
boven de oude zeedijk ooit aangelegd
rond Humsterland en al
sfumato.

03.037

Verklaar uw weergave, emmert Socrates,
maar de dichter weet niet hoe, ziet niet meer dan een gracht
rondom godsakker
om geesten de doorgang te belemmeren.
We drinken bier tot diep in de nacht, leedbier,
onder het raam van een stille kniepe, apert
gebonden aan de tijd en gevangen in een web
van toevalligheden.

03.062

Het oog voedt zichzelf
met een mythe: Onze Lieve
Vrouwe van de Besloten Tuin, gesneden
in Sevilla, geplaatst in de kapel van een afgelegen kluis,
genadebeeld, wonder van Warfhuizen: honderden
bedevaartgangers zonder dat er zich een mirakel
of verschijning heeft voorgedaan, net bedwantsen: waar komen ze
vandaan? En waarom ruilen ze hun zakdoeken met haar?

03.076

Abel heeft zijn eigen aanpak
om verborgen complexiteit te voorschijn te halen
en springt met een stok ver over het water
en niemand die hem nog ziet. De zichtbare werkelijkheid
vraagt om ontcijfering, naar wat er onder haar zit.
Dan blaast de bakker uit het dorp verderop op zijn hoorn
om te laten weten dat Abel goed is aangekomen
en benoemt en passant Den Hoorn. Het wilde denken
is zoveel ouder dan de rationele benadering.

03.104

Sommigen vloeken en blasfemereren voortdurend
als de Kerstvloed in 1717 hun dijken omspoelt en ook hele dorpen;
het verbolgen zeewater sleurt 37.000 stuks vee met zich mee
en 2091 mensen.
Op een overblijfsel van de oude dijk bloeit her en der weer
morgenster,
geel en paars, alleen 's ochtends,
de vergeten haverwortel die licht ziltig naar oesters smaakt.

04.044

Wat gelijk blijft
is onze sterfelijkheid.
Voor de kust van Spijk,
Noordoost-Groningen,
loopt de Joanna
kort na de overgave
met ruim 40 opvarenden aan boord,
die zich hadden onttrokken
aan de Arbeitseinsatz
en ervoor bestraft
op het Waddeneiland Wangerooge,
maar nu dan toch vrij,
op een zeemijn.

04.066

Geen horizon
voor betekenis. Bierum
is altijd Bierum. De steunbeer
trekt de Sebastiaankerk intussen
naar beneden.

04.057

Alles wat vast is
versmelt, zegt Marx,
tot lucht.

04.084

Even is Delfzijl een vacuüm en verstoken
van een verordening van overheidswege
over Napoleon tot ballingschap veroordeeld:
Je le defendrai!
en veldstukken bulderen
tegen Hollander, Pruis en Kozak.
Op De Venne houdt een chirurgijn
zijn met bloed bespatte scalpel vast
als een schilderskwast.

04.100

Met de grond gelijk gemaakt
om ruimte
voor een industrieterrein,
M. van der Veen,
kapper, tabak en sigaren,
even verderop graven machines zich
naar een nieuwe toestand.

05.001

De moderne tijd loopt ten einde, zegt hij,
en ik val wat verlegen,
weet niks van tekenen van voltooiing
of ook maar een begin. We turen
rechtlijnig. Een bloedrode zon bazuïnt de avond rond.
Aan mijn Hamer en Sikkellaan, verzucht hij,
leggen straks nog peperdure jachten aan;
het moet hier geen kermis worden.

05.009

Het is 1630 en ergens ver weg
wordt een nieuwe wijze van handelen geformuleerd
bij onderzoek,
die zekerheid belooft
en een welgeordend en aangenaam aandoend geheel.
In Ulsda berusten plichten nog
op feodale fideliteit en onthoofding op opstand
tegen leenheren.

05.033

Papisten die ketters hekelen en omgekeerd:
Het Huis des Heren is geworden een woninge der draken,
het is al schuim ja
drek! En trekken wij ons nu geen dezer dingen aan
en zitten wij stille? Och, is er nog ergens een trouw patriot,
liefhebber van land en kerk,
hij make hem op en sla de hand aan 't werk!
Waarna de boer, zekere Luwert Fokken,
kan worden onthalsd.

05.053

Ik zeg: Soms hebben zaken
een oorzaak. Kijk om je heen, daar
en ginder bijvoorbeeld,
de Wollinghuizersluis in het Ruiten-Aa-Kanaal,
gegrondvest op kunstmest en Dollarslib,
wat eigenlijk verleden is
en al bereikt is.

05.090

Nu gedempt maar ooit bevaren, het kanaal
van Gasselternijveen. Nog schipperswoningen
in de buurt met vuurrode daken
waaronder compacten worden opgericht als De Herstelling,
Goede Trouw en Draagt Elkanders Lasten.

05.097

We worden geboren in een wereld
die al draait, schuiven aan bij een film
die al begonnen is. Een fjordenpaard
trekt de ventwagen van H. Eggens door Gieten,
losse melk als koopwaar,
en overlijdt in een volgende scène op een bos stro
aan een overdosis suikerbieten.
Wij vegen het noodlot de kunst in.

06.026

Ouverture zu Die Hebriden
oder Die Fingalshöhle, Nigun (Improvisation) Nr. 2 van Baal
Schem, volksliederen voor mannenkoor
met Michel Gobets als solist,
Hochzeitsmarsch, Ein Sommernachtstraum,
dan Großes Potpourri uit Gräfin Mariza, Bei mir
bist du schön, Benedict Silberman,
en melodieën van Paul Abraham
met gemengd koor, op woensdag 11 augustus 1943
te Westerbork.

06.100

Uiteindelijk is de toestand van het heuse puur
parallactisch en dus niet
substantieel, het is gewoon een gat
tussen twee perspectieven en alleen waarneembaar
als men zich verplaatst.

07.028

De wereld verdampt, gaat over
in informatie.
De wegzijging in De Stobbenribben
bedraagt ca. 2 m per jaar.

07.052

De oudste gaat
voor. Elke overspanning
heeft een hevige terugwerking.
In het hoe
ik mijn voorzaten het leven schenk
verkeert de minimale conditio sine qua non
van vrijheid.

07.059

Je moet over ruim vier miljard jaar nog maar eens
terugkomen.

07.096

Maar uiteindelijk duikt dan toch
een breekpunt op: barakkenkamp dorp B.
Naar de polder om te graven,
te voorkomen dat je naar Duitsland wordt afgevoerd,
te hijgen naar adem.

08.001

Voor uw aanblik, o geschiedenis
heeft Onna iets radicaals over zich
een lange vinger in de wei,
geen water,
naar de bisschoppelijke eis tot overgave, pion
tegen toren, tot hiertoe
heeft de Heer ons geholpen, vennoot
in het menselijk avontuur.

08.025

Graniet en vuursteen maken de hoofdmassa uit
der gerolde stenen
van den Biscopesberghe (Bisschopsberg),
waarop elke nieuwe Bisschop als Heer van Drenthe
door het volk wordt gehuldigd, maar gajes ook
voor den Regter gedagvaard
en het gericht gehouden.

08.049

Een zeer gewaardeerde daad wordt hier zelden
herdacht, Heerlijkheid Ruinen,
in 1764 nog uitgekraamd maar nu in Bram de Ram symbool
voor grazende schaapskuddes en in Lammechien
het voortborduren op het huishoudelijke hoe
een arm mens
aan luuzen komt.

08.056

Aarde
die echt is en tegelijkertijd
poëticaal, die zich hecht
aan varkenstrog, drenkbak of kanoetje,
uit C-14 datering
ruim 8000 jaar oud, boomstam
van Pesse, recreatie
van een levenspatroon.

08.123

Oosterhesselen doet zich voor
als een situatie:
een geheel van omstandigheden
waarin ik me nu gesteld zie,
geen fragmentatie.
Ik kan linksaf de Beatrixlaan in of rechtsaf
het Witte Zand op; ik houd een verder openen van het dorp
voor mogelijk.

09.026

De drang tot domineren is
wat rede werkelijk wil
en waarom woorden zuiver moeten zijn
en transparant, eenduidig, verlicht
en samenvallen met
het ding
als een wezenloze formule.
Maar ik is geen ding
voor wat bergen
bergen zijn maar mens
die verzot een traan wegpinkt
alsof ze de liefde en voor wie het uitzicht
de dood dus laat me nondedju
de ruimte

IN WEERWIL VAN ALLE TERREUR
EN HET ECONOMISCHE ARGUMENT

Tegenover een paar objecten

Vandaag opnieuw uren doorgebracht

tegenover een paar objecten

Ik heb het idee dat dit op een of andere manier nuttig
voor me is en dan

heel lang

niets

en plotseling heb je de juiste ogen

je voelt hun aanwezig-zijn hun onge Kunstelde
waarachtigheid
het is alsof ze iets voor je doen

on-
vertaald

Gave der smaak

Mijn gedichten zijn uitgegroeid
zo schijnen ze me toe
tot vermaken

der ijdelheid

geheel en al onafhankelijk van het weer
en de seizoenen

hun doel

te worden verkocht

Tegenwoordig
is geld een must en o ja
mocht je ze na aankoop onverhoopt ook nog

monden

bezit dan een uitzonderlijke gave

der smaak

Mijn gedichten zijn als kaviaar

Zeer interessant

Wha ha ha ha ha

ha ha ha

Authenticiteit

Ik geloof in vooruitgang
en in de nieuwe generatie kunstenaars en aanschouwers
Ik draag

mijn toekomst

en wil vrijheid scheppen
van beweging en onafhankelijk zijn van de gevestigde orde

Ik reproduceer dat
wat me drijft en wel direct en

authentiek

flinterdunne afwijking

van wat de ander is

We jatten bijna alles van elkaar

Ken uzelf

Als religie wetenschap moraal

op wankele voeten gaan

wendt de mens zijn wegen af
naar het immateriële abstracte ken

uzelf

zoals een vinger dat kan
als hij ijs betast
of een bepaalde saus omschrijft

als blauw

en kraplak donker een broze

sopraansax

FANTASTISCH DAT JE DIT KAN!

Fantastisch dat je dit kan! (fragment)

4e ETAPPE: CAMBRAI – REIMS

De vierde etappe van de Ronde van Frankrijk is een mooie gelegenheid voor de renners om een beetje bij te komen van de valpartijen van de twee dagen hiervoor. De etappe is relatief kort met 153 kilometer en speelt zich geheel af op Frans grondgebied en dat is voor 't eerst in deze ronde. De vijf aanvallers heten Mayoz, Isasi, dat zijn twee Spanjaarden en die willen natuurlijk vroeg thuis zijn vanavond, De Greef, een Belg, en daarachter komen nog twee Fransen in beeld, Vogondy en Champion. In 't peloton wordt nagepraat over de etappe van gisteren, de kasseienrit, en daarin deden Cancellara in 't geel en zijn ploeggenoot Andy Schleck prima zaken voor 't klassement. De vijf koplopers redden het niet en de massasprint komt er, zoals verwacht.

- Twee en een halve kilometer nog. 't Is een etappe volgens het boekje. Een kopgroep met een maximale voorsprong van drie minuten, gecontroleerde ontsnapping.
- Kijk 's! Hushovd!
- En dan de sprinters.
- Moet in z'n eentje moet er nu langs, net als Petacchi in z'n eentje d'r langs moet.
- Nu komt de trein van Cavendish ...
- Dus.
- En die heeft een lange trein toch nog.
- Precies, die heeft dus als enige nog een trein daar weten te uh herbergen en de anderen zijn dus nu afhankelijk van wat Cavendish doet.
- Cavendish ...
- Dit is de Tour van vorig jaar.
- De vierde man in deze trein is Cavendish, die kleine.
- En Hondo ...

- Giftige Brit.
- In die roze mouwen, gaat nu voor Petacchi rijden. Hondo gaat helpen.
- Petacchi rijdt dus ook in dat roze met groene fiets, dat is de sprinter die al gewonnen heeft, 36 jaar. En zit McEwen er nog bij?
- Een keer naar rechts en een eindje verder naar links en dan komen we in de laatste kilometer.
- En dan is het alleen maar rechtdoor in de laatste kilometer, dat is een overzichtelijke brede weg.
- Maar kijk eens het peloton is dus nu al door die rotondes aan 't elastiek gelegd en in de rekstand geschoten.
- Maar de sprinters zitten allemaal voorin, Maarten. Maar ze hebben geen treintjes behalve ...
- Ja.
- Cavendish ...
- Cavendish, leuk leuk leuk.
- Heeft nog twee man, maar dan is een kilometer nog ver hoor. Daar komt uh ...
- Oh! Aanval! Wat krijgen we nu? Hondo!
- Wat ...
- Ja, hij uh valt gewoon aan!
- Nah, hij doet kopwerk. 't Is inderdaad Hondo.
- Maar Petacchi zit daar in 't midden helemaal in z'n eentje, hop bocht.
- En Freire zit ook voorin, Freire zit ook voorin.
- Boasson Hagen zie ik daar ook inderdaad. Laatste kilometer!
- Laatste kilometer is begonnen. 't Treintje van Cavendish is enigszins ontspoord, maar hij heeft nog één man voor zich. Hondo op kop. En ik zie Boasson Hagen naar voren rijden nu. Met Flecha voor zich.
- Daar komt rechts Ciolek al.
- En waar zit Cavendish nu? Die zit nog in ...
- In derde positie.
- Ja die zit nog heel goed, Cavendish, en waar is Hushovd?
- Hij wacht, hij wacht, hij wacht.

- In het midden op de weg in 't groen. Let op Hushovd ...
- Cavendish.
- In 't groen. En die heeft achter zich McEwen.
- Cavendish in het midden.
- Dus Hushovd en McEwen gaan zij aan zij.
- Ze wachten ze wachten ...
- Daar komt Freire, Freire naar voren nu. Ahhh nog niet helemaal.
Cavendish ...
- Er wordt al geduwd.
- En Hushovd naast elkaar, in 't wiel van Hushovd zit McEwen.
Farrar wil toch meedoen!
- Renshaw, Renshaw, wat doet-ie een werk! En en Cavendish in
tweede positie.
- Dus Renshaw op kop, Cavendish d'r achter, dan Hushovd,
daarachter ...
- Als ... Daar komt Petacchi!
- Boasson Hagen.
- Petacchi gaat door 't midden!
- Petacchi gaat! Hushovd ...
- Petacchi gaat helemaal naar de andere kant van de weg!
- Petacchi!
- Petacchi aan de leiding of Cavendish!
- Cavendish!
- Petacchi aan de leiding!
- Petacchi!
- Petacchi helemaal rechts! Cavendish in 't midden! Geeft 't op!
- Geeft kennelijk op!
- 't Is Petacchi of McEwen!
- 't Is Petacchi of McEwen!
- Nee, Farrar!
- Petacchi of is 't ...
- Nou! Petacchi! Goakkelijk!
- Ohohoh! Onwaarschijnlijk! 't Is weer die man van 36 jaar.
- Exact.
- Die 't weer redt en nu nu ... hebben we wel de referentie.

- Precies.
- Chapeau! Ouwe Petacchi, dat je dit nog kan en hier de complete sprinttop.
- Zelfde situatie als vorig jaar, een treintje van Cavendish, maar nu konie 't niet afmaken, sterker nog, hij kwam er helemaal niet aan te pas. Helemaal niet.

15e ETAPPE: PAMIERS – BAGNÈRES-DE-LUCHON

Gisteren stonden Andy Schleck en Alberto Contador bijna stil. Vandaag staat het peloton niet stil als de renners het monument van Fabio Casartelli passeren. Wel worden er kruisjes geslagen en denken velen terug aan de jonge Italiaanse renner die hier vijftien jaar geleden verongelukte. Intussen is er een kopgroep ontstaan, dat is ook een reden waarom men niet kon stilstaan bij het monument. Die kopgroep bestaat uit tien renners: Ivanov, Reda, Voeckler, Ballan, Turgot, Mondory, Roberts, Van Summeren, Vandborg en Aitor Pérez. En 't peloton zit daar een dikke tien minuten achter.

– We zijn inmiddels begonnen aan de slotklim van deze dag, de Port de Balès, haute catégorie. We zitten nog helemaal onder in die klim. 't Verschil nog altijd negen minuten en dertien seconden. D'r gaat nu wel iets gebeuren. Turgot is er nu af, in de kopgroep. Natuurlijk is 't begonnen, 't werd tijd. Turgot, die hield lang stand, heeft z'n werk opgeknapt voor ...

– Ai ...

– Voeckler.

– Vandborg is er ook gelijk al aan ...

– En daar vooraan ...

– Roberts ...

– Wordt zelfs een beetje gedemarreerd zo te zien.

– Beetje? De vonken vliegen d'r vanaf! Wie rijdt daar achteraan?

– Pérez is mee vooraan, Mondory d'r af en Reda d'r af ...

– De Spaanse klimmer komt net in 't wiel bij Ballan, Voeckler, Ivanov en Van Summeren.

– Van Summeren. Op kop nu Sörensen. Mannen van 't klassement bij elkaar en achter in 't peloton moeten er weer mannen af. Zoals Martinez, die kon toch ook aardig klimmen.

– Voeckler gaat! En Van Summeren kraakt ... breekt-ie?

– En Ballan probeert mee met Van Summeren. Maar jongens, van Ivanov ben je ook nog niet verlost.

- Ivanov kan inderdaad heel lang eigen tempo rijden. Precies.
- En ook op deze klim hebben we toen Ivanov achter Kirchen en Vinokoerov aan zien rijden.
- Maar weer komen we tot de conclusie dat die kleine giftige Voekler dat 't toch een bijzondere renner is.
- Voekler jongens toch.
- Minder dan zes minuten, hij is alleen, het gat met Van Summeren is er nog altijd ... Of is het nu Ballan geworden? Ja, Ballan is de tweede man in de race.
- Kijk 's naar deze Anker Sörensen, Chris Anker Sörensen, moet je nagaan wat die jongen meemaakt. Kan winnen over de Croix de Fer, de Dauphiné, kan winnen in de Ronde van Italië, dit jaar nog, ook aankomst bergop. Moejes kijke wat-ie hier doet. 25 man nog in 't wiel.
- En Ballan verliest toch meer terrein hoor. 't Gaat naar de minuut, 't gaat naar ... 56 seconden op dit moment.
- En 't blijft nu naar die top gewoon Alpe d'Huezniveau. Daar gaat-ie.
- Daar gaat uh ... hij toch op de pedalen staat, Andy Schleck! Contador volgt makkelijk. Jurgen Van den Broeck en Sánchez, met z'n vieren. Dan is er toch een klein gaatje en moeten Mentsjov en Gesink toch op gaan schakelen.
- Kijk 's hoe daar Sörensen ...
- Vier man!
- Rodriguez komt. In één keer weg. Iedereen staat er al op breken. En Van den Broeck gewoon mee. Waar is nou Mentsjov? Daar komtie. Hè hè. Die kan niet in één keer bruut versnellen, dat kan-ie gewoon niet. Gesink joh, waar ben je?
- Nou die zit helemaal onder in beeld.
- Ja, achter Hesjedal aan zelfs.
- Dus we hebben de top vijf van 't klassement nu vooraan rijden, althans, bij elkaar rijden ...
- Oei! Basso, Evans ...
- D'r af.
- Surplace. Weer Surplace. Ja, wat doe je in zo'n geval?

- En we mogen nu hopen dat Gesink nu toch weer aan kan sluiten. Armstrong moet er ook af.
- Ja en d'r echt af.
- Schleck en Contador kijken. Gesink kan weer terugkomen, zelfs Armstrong zit ook weer in die groep, Sastre die is weer aangesloten.
- En Ballan ...
- Kijk es.
- Ballan houdt 't ... Pérez heeft-ie bij zich gekregen.
- Pérez is teruggekomen. Ballan in z'n kenmerkende klimstijl. Alsof-ie aan 't tijdrijden is op 't vlakke.
- En daar gaat Schleck!
- Oeioeioeioeioei!
- Daar is een echte aanval van Andy Schleck!
- En wie reageert da ... Vino reageert nu.
- Ja. En Contador ... Oe! Daar verschakelt-ie zich! En gaat de ketting eraf!
- Gaat de ketting eraf!
- Ketting is eraf bij Schleck! En wat nu! Daar gaat Contador meteen d'r vandoor! Oh!
- Wat een toestand zeg! Wat een drama!
- Het moment voor Contador!
- Aiaiaia dat verzin je niet! Die spullen doen 't altijd! Duw die jongen! Duw 'm duw 'm!
- Andere fiets wil-ie, andere fiets! Ketting d'r af. Dit geloof je toch niet ...
- Dat is dramatisch, ja. Maar dat hoort d'r bij.
- En Mentsjov gaat mee en Sánchez!
- Hij had 'm gelost. Hoe is 't mogelijk! Wat een schakelfout. Hij zit met 't buitenblad te klojoën. Kijk, nee! Nog nooit vertoond.
- Voekler is nu boven. En we gaan de stopwatch indrukken. Wat is de voorsprong van deze kleine krijger? En Andy Schleck moet aan een enorme opmars beginnen na z'n technische problemen.
- Wat een drama. Hier word je hard van, dit is waarop een Tourwinnaar zich kan onderscheiden.

– Pérez en Ballan op anderhalve minuut van Voeckler. Dan hebben ze nog een dikke twintig kilometer om die kleine Fransman in te rekenen. 't Verschil is ongeveer een halve minuut tussen deze groep Contador en Schleck. Mentsjov en Sánchez, ja dan hebben ze in Sánchez de beste daler bij zich. Dus Andy Schleck weet dat, die moet nu voordat ze bij de top zijn bij die voorste drie aankomen. Want anders kan in de afdaling met hulp van Sánchez het verschil gemaakt worden. Hier is Gesink alleen. Die moet daar aansluiten, bij Gadret.

– Ah dat gaat 'm wel lukken.

– Dat denk ik ook. Die moet dus zorgen dat-ie in dat groepje komt met Andy Schleck. 't Verschil is maar 24 seconden, kijk maar. Wat een strijd. En we gaan over de top.

– Contador op twee 42. En hij heeft daar nog wat restanten van de kopgroep bij zich.

– Reda bijvoorbeeld. En Andy Schleck is nog niet boven. 24 seconden was 't. En Vinokoerov zit in dit groepje, die zal 'm niet gaan helpen. En Gesink zit daar vlak achter. Die moet zorgen dat-ie aan kan sluiten in deze groep. Die zat alleen.

– Twintig seconden is-ie achter. Dit gaat goed komen.

– Jaaa, dat gaat goed komen als je goed kan dalen. Dan heeft-ie Van den Broeck en dan heeft-ie Leipheimer nodig.

– Goh dit wordt een afdaling om nooit te vergeten, want nu gaat 't ergens om. Wah! Maar dat is nog een gaatje wat Contador daar laat vallen. En dat kan omdat die Sánchez het durft z'n neus op dat stuur te leggen.

– Zie je dat Reda en Roberts, de oorspronkelijke koplopers, gewoon moeten lossen in de afdaling omdat Sánchez zo hard rijdt. Maar Mentsjov volgt wel. Dat pleit voor 'm.

– Maar zie je dat hoeveel moeite Contador heeft om bij Sánchez in 't wiel te blijven, die wil toch z'n stuur vasthouden.

– En dit is het gat met Andy Schleck. En het pleit voor 'm dat-ie dit doet hoor!

– Leipheimer.

– Bij Schleck zaten ook nog Leipheimer en Hesjedal en Gadret,

die kunnen dus Schleck nu niet volgen.

– En moet je die Sánchez zien! Nou gaat-ie pas remmen. Man man man hoe je dat durft.

– Heel belangrijk is om de lijn te volgen die Sánchez ook volgt. Dus naar buiten sturen, dan de bocht aansnijden...

– Oe! Maar je ziet 't, ze durven niet in z'n wiel en hij remt zo bruusk, zo abrupt, dat z'n machine gaat slingeren. En weg is-ie weer! En Contador kan niet in 't wiel blijven. Niet echt.

– Ah! Dit is toch een behoorlijk gat, 't is één bocht en je ziet dat Sánchez meteen een gat slaat.

– Ja.

– En dit is toch echt wel uh een halve minuut. Roberts kan weer terugkomen met ...

– Reda is al teruggekeerd.

– Ja. En daar is Vino aangesloten inmiddels.

– En die gaat in dat wiel zitten lachen natuurlijk.

– Hier is de groep Gesink trouwens, met Leipheimer en Hesjedal.

Goh! Gesink jongen, kun je nog weer aansluiten bij Andy Schleck?

– En zo is de laatste kilometer ...

– Daar komt-ie.

– Een zegetocht ...

– Precies.

– Voor deze Thomas Voeckler.

– Hij maakt er gewoon zeshonderd meter finish van.

– Hij wint de etappe in ...

– Nou ...

– Luchon.

– Hij is zeer populair bij de Fransen, moet je hier kijken! Ze breken hun nek om 'm te kunnen zien. Hij buigt ...

– Mooi! De besten van de rest, Alessandro Ballan, in 't rood, met Pérez.

– En hij pakt 'm! Nou? Dat is nog heel lastig.

– Ballan was dus even sneller dan Pérez. Contador profiteert nu van de pech van Schleck. Maar dat hoort bij 't fietsen.

- En Contador gaat nu nog zelfs ...
- Sprinten ...
- Ja.
- En er zijn geen bonificaties te verdienen.
- Maar wel tijd. En Mondory doet wat-ie kan, sprinten namelijk. En Luke Roberts kan er ook wat van.
- Dus Mondory, Roberts, Contador, Reda, Sánchez, Mentsjov. Wat een dramatische dag voor deze Andy Schleck, die gepland had om aan te vallen.
- Dramatisch dit. 31, nu is-ie er aan.
- Dus Andy Schleck is z'n trui kwijt. Die is nu binnen, met Van den Broeck. Nu gaan we weer kijken. Hier komt Gesink, met Hesjedal, met Leipheimer. En die verliezen ten opzichte van Schleck, 't was drie dertig, 23 seconden. Gesink is binnen, Hesjedal, Leipheimer, Gadret. Hier de zéér teleurgestelde Andy Schleck, dat kan ik me voorstellen. Als je de benen hebt om aan te vallen en je komt op achterstand binnen ... Ja, wat moet je dan?

Noot:

Ik heb in *Fantastisch dat je dit kan!* letterlijk het commentaar weergegeven zoals dat door Herbert Dijkstra, Maarten Ducrot en anderen werd uitgesproken bij televisiebeelden van de Tour de France 2010. Daarbij is gebruikgemaakt van de samenvattingen en de beelden van de slotfases van de etappes die de NOS op haar website heeft gepubliceerd.

U treft niet alleen het verhaal van deze Tour aan, maar krijgt ook inzicht in de wereld van de spreektaal, de bewoordingen, woordvormen en constructies waarvan men zich bij het gewone spreken bedient. In dit geval ook nog eens onder druk van steeds wisselende beelden en het snelle verloop van de koers.

Mijn bewondering gaat uit naar de renners en hun haast bovenmenselijke prestaties. En naar Dijkstra en Ducrot; commentaar geven bij wielrennen is een vak.

INGANGSPUNT

Iemand belde vijf keer aan

maar ik deed niet open,

was bloot,

als een pruimenboom

die diamanten droop

Het es

Ik ruilde vandaag zomaar de ene belofte in voor een andere.

Zonder vooroverleg.

Ik weet niet goed hoe ik me hier nu onder moet voelen.

De zon daalt langzaam en de onsamenhangendheid van de dag
versmelt.

Het lijkt wel een parodie.

De spookachtige sfeer van de verworpen oplossing

Ik zag vanochtend in de spiegel een zeer abstracte uitdrukking van het gelaat.

Spreidde mijn armen uit en vroeg me af waar mijn vingers waren, dacht: dit is alle ruimte die ik vandaag nodig heb.

Kreeg later toch zin om de zee in beeld te brengen.

Bericht aan een jonge dichter

Met alles wat me weerhoudt van het schrijven leef ik in vijandschap.

Daarna met mijn moeder door de regen. Toen de regen nog regen was en het voorjaarsgroen nog niet aan normvervaging onderhevig.

Dit is een gedicht. Het heet Foot Loose & Fancy Free.

Het is niet geschikt voor een talentenjacht.

Het doorbreekt geen stilte.

Stip aan de horizon

Mijn persoonlijke visie is dat ik op termijn doodga.

In tussentijd volop ruimte om te dralen, me laf te gedragen,
besluiteloos te blijven staan.

Om me heen snel uitdijende onvrede. Ik heb geen rugdekking.

Er is altijd meer

Ik heb het gevoel dat er iets staat te gebeuren, maar weet niet wat.

Ik kan me nauwelijks concentreren. Kijk steeds op. Bedenk dan dat ik de enige ben op deze verdieping van dit gebouw.

Hoor iemand viool spelen.

Heb plotsklaps behoefte aan een verhaallijn. Die me kleur geeft en diepzinnigheid. Een bijnaam wellicht.

Maar er gebeurt niets en ik ga opgeruimd naar huis.

Ingangspunt

Het ontraadselen van de dag kun je
op verschillende manieren doen, maar altijd
onbewust, tegen vaste regels in. Je zit daar

en leest een gedicht. Over iets
wat er niet is. En ik weet dat je je afvraagt
of dat te maken heeft met opgerolde dimensies,

wat min of meer juist is; onthoud maar
dat het berekend zijn op effecten kenmerkend is,
een tactisch in leven blijven. Alsof

iemand je iets aanreikt
wat op het laatste moment wordt teruggetrokken, zo
adembenemend mooi.

De dag is een stuk doek
en jouw schilderen een vorm van communicatie
onder licht zoete hypnose vermoedelijk.

Tussen oost en west

Ik maak hoe dan ook af
wat ik begonnen ben, dat is,

mijn leven,

en heb dus iets wat niemand mij ontvreemden kan:

een melancholische, nutteloze

toereikendheid.

MIJN POËZIE

Mijn poëzie

Voor David Bromige

Mijn poëzie is bij elkaar geveegd in een omslag. Ik heb mijn naam erop gezet, het een boek genoemd en mijzelf auteur. Zo eenvoudig is dat. Hoewel wisselvallig en niet altijd even samenhangend, is mijn werk ambitieus, uniek en relevant voor de hedendaagse ontwikkeling van poëzie. Breed opgevat gaat het me om het verlies van de relatie tussen woord en leven, dat een keten van lege woorden voortbrengt. Het is tijd om het prestige dat taal in onze cultuur geniet te verwerpen. Mijn poëzie is conceptueel, lijkt lastig of zelfs onleesbaar, wat mede voortkomt uit een radicale drang om alles te tonen. En soms is er lyriek, een persoonlijke lyriek, even geen afstand meer tussen persoon en dichter, momenten waarop ik me laat gaan en lezers probeer te raken.

Ik kom uit het blogmilieu. Mijn eerste bundel, *Je komt er wel bovenop* (2007), was tevens de eerste Nederlandstalige flarfbundel. Voor wie het niet weet, flarf is het verwerken van internetzoekresultaten in of tot een gedicht, en een flarfdichter is een 'buikspreker', om de treffende benaming te lenen die ik in de inleiding van *Flarf, een bloemlezing* (2009) gebruik, maar door Hans Kloos bedacht is. Iedere flarfdichter parasiteert op andere stemmen, andere idiomen en daarmee vaak op verschillende ideologieën. Het levert over het algemeen redelijk onbeduidende poëzie op: hoe conceptueel interessant ook, flarf wekt nogal eens de indruk dat de dichter maar wat bij elkaar heeft geschraapt. Als het medium internet echter op de korrel wordt genomen, draagt flarf wel degelijk iets bij aan de poëzie. Ik kom niet alleen uit het blogmilieu, maar ben ook een romanticus. Als flarfdichter luister ik naar de wereldziel en geef er mijn geniale stem aan. Elke zin die door mijn mond gaat is geheiligd door mijn nuchterheid. Ik word geprezen voor het voortreffelijk boven water halen van meningen die niet de mijne zijn. Ik word gedacht en geschreven. Omdat ik

uit het blogmilieu kom en romanticus ben, is flarf dus niets meer en niets minder dan een strategische zelfpositionering, een poging om, gelegitimeerd als erfgenaam van dada, vanuit het nog steeds als perifeer beschouwde internetcircuit een plaatsje in het literaire centrum te verwerven.

Toch zou het onterecht zijn om flarf louter als een concept te betitelen, dat alleen als procedure of idee interessant is. Uit *Flarf, een bloemlezing*, waarin werk staat van acht Nederlandse en Vlaamse dichters, blijkt dat iedere dichter zijn eigen signatuur heeft. Zo is Erwin Vogelezangs gedicht 'Gevoelens van eenzaamheid zijn te verminderen via internet' een spottende aanklacht tegen het valse gevoel van sociaal contact dat het net biedt. Nanne Nauta's cyclus 'Onzijn', met afstand de sterkste bijdrage in de bundel, is bijzonder hecht en origineel, en lijkt wel voor een groot deel te berusten op zijn scheppende creativiteit. In de intrigerende, bedachtzame reeks 'De wereld was er altijd maar alleen voor zij-die-weten', waarin de elementen 'code', 'vrouwen' en 'geloofsopenbaring' met elkaar verbonden worden, geeft Mark van der Schaaf een indruk van de wijze waarop taalgebruik onze beleving van de wereld stuurt. En ook ik ga op een ingenieuze manier met mijn materiaal om. Mijn gedicht 'In reactie op de eis van Geert Wilders om in navolging van Mein Kampf de Koran te verbieden', dat langzamerhand tot de flarfcanon begint te behoren, want naast Carl de Strycker gingen ook Laurens Ham en Jeroen Dera erop in, is een striemend antwoord waarin allerlei stemmen over dit onderwerp met elkaar geconfronteerd worden tot een angstaanjagende glossolalie. Hoewel Geert Wilders' voorstel tot verbod wordt gerelateerd aan nazistische praktijken, laat een eenduidige boodschap zich niet uit het gedicht destilleren. Maar in de context van Wilders schuilt *juist* in de meerstemmigheid een morele insteek: doordat ik zoveel verschillende religieuze en politieke ideeën met elkaar vermeng in één klankkast, draag ik een bij uitstek multicultureel ideaal uit. Flarf is een soort *Aleph*, een punt waar alle plaatsen van de wereld terechtkomen, vanuit alle

hoeken gezien. De status van de flarfdichter moet daarbij niet onderschat worden: zijn selecties, toevoegingen en verdraaiingen bepalen in hoge mate de spanning, schoonheid en ideologische lading van de flarfpoëzie. Hij laat bovendien zien welke rol de computer zou kunnen spelen in het onderzoeken van hedendaagse discoursen en schrifturen. Rest mij met betrekking tot het onderwerp flarf nog het uitspreken van complimenten voor de moedige wijze waarop ik deze noviteit in de markt probeer te zetten. Vooral omdat het merendeel van de poëziefhebbers in Nederland en Vlaanderen toch eigenlijk liever Tollens leest dan, pakweg I.K. Bonset.

Andere manieren om het persoonlijke met onpersoonlijke bewerkingen te lijf te gaan, of uit het reservoir van onpersoonlijk taalgebruik een eigen geluid tevoorschijn te brengen, dagen me evenzeer uit. Het (Amerikaanse) experiment in de breedte, niet alleen flarf, interesseert me. In het titelgedicht van mijn tweede bundel *Chatten met Jabberwacky* (2008) leg ik een online chatrobot, die een zekere mate van intelligentie vertoont, regel voor regel een programmatisch gedicht van de door mij bewonderde Amerikaanse dichter Charles Bernstein voor. Het resultaat is dat de chatrobot, die alleen intelligent is door wat hem eerder is gevraagd, vraagt of hij het gedicht dan mag horen, niet begrijpend dat het gedicht hem zojuist is voorgelegd. Ik noteerde de antwoorden en vervaardigde zo een readymade. De term readymade gebruik ik zelf. Ik geef daarmee aan dat ik mijn werk zie in de lijn van wat met Marcel Duchamp in de beeldende kunst is begonnen, en wat dichtende Nederlandse zestigers als J. Bernlef, K. Schippers, Armando en Vaandrager veelvuldig toepasten en wat de laatste jaren door Mustafa Stitou een nieuwe impuls in de Nederlandse poëzie heeft gekregen. Het gedicht begint zo:

Jabberwacky: Lees eens een gedicht voor:

Ik: Het heet 'Bedankt voor je bedankje'.

Graag gedaan.

Dit is een volledig toegankelijk gedicht.

Ja, je bent er vol van.

Er staat niets in dit gedicht wat op enigerlei wijze moeilijk is.

Verklaar het bestaan dan eens.

Alle woorden zijn simpel en raak.

In 2008/2009 werd ik als experimenteel realistisch dichter en beroepsmilitair uitgezonden naar Afghanistan. Tijdens mijn maandenlange verblijf daar schreef ik mijn derde bundel, *Aan een ster / she argued* (2009), dat ik, als om mijn onafhankelijkheid van de hoofdstroom van de poëzie te onderstrepen, in eigen beheer uitgaf. Het bevat naast chaotische gedichten vol expliciet gewelddadige en politiek geladen gedichten en een korte reeks persoonlijke gedichten waarin twijfels over de missie zelf naar voren komen, een conceptuele *tour de force*: het veertig pagina's tellende 'Kamer', een transcriptie van alle direct zichtbare tekst die ik in februari 2009 in mijn kamer in Kandahar tegenkwam – van bijsluiters via bankafschriften tot omslagen van bloemlezingen en dichtbundels. Door op het voorplat een foto van mezelf in uniform op zijn kop te plaatsen en in het nawoord aan te geven waar ik teruggeworpen op mijzelf de bundel schreef, doe ik een dubbele poging om nog voor de lezer een van de gedichten heeft gelezen zijn of haar beeld te bepalen van het subject dat deze woorden en zinnen bij elkaar heeft gezet: iemand die wanhopig probeert de hem omringende werkelijkheid vorm te geven. Voor 'Kamer' liet ik me inspireren door projecten van Kenneth Goldsmith. Goldsmith, van origine beeldend kunstenaar, radicaliseert de presentie van taal uit een niet-literaire context. Zo schreef hij voor zijn boek *Day* een

exemplaar van de New York Times van 1 september 2000 integraal over. Het kan hem weinig schelen of zijn werk ook daadwerkelijk gelezen wordt. Goldsmith is niet geïnteresseerd in leesbaarheid, maar in het objectkarakter van zijn projecten.

'Kamer' is een amalgaam van de meest onpersoonlijke taal die je je kunt voorstellen en een gedicht dat je kunt lezen als een poging van mij als soldaat of dichter daar te komen 'waar ik eigenlijk reeds ben', om met mijn aanwezigheid in die kamer samen te vallen, zoals ik in de hele bundel mijn aanwezigheid in Afghanistan steeds op een andere manier peil. Die poging mislukt. De werkelijkheid blijkt altijd hoogstens indirect aanwezig, iets wat je met het begrip 'oorlogsmist' in verband zou kunnen brengen: de onmogelijkheid om de werkelijkheid van een oorlogssituatie te kennen en te representeren. 'Kamer' is ook een zoektocht naar de grenzen van een gedicht. Ik pers in één groot tekstblok al mijn persoonlijke ballast samen. Niemand op deze aardkloot heeft dit allemaal in zijn kamer om zich heen verzameld. Al dit onpersoonlijke in dit persoonlijke samenraapsel onderstreept mijn uniciteit. Mijn zoektocht roept de vraag op of ik ondanks de schijn van het tegendeel niet uit ben op het herstel van de hoogromantische opvatting van het dichterschap. De enige tekst die voor de lezer van conceptuele poëzie van belang is, is de begeleidende tekst. en dit herstel van de dichterlijke bedoeling lijkt me het antwoord van de romanticus op de schrikbarende ontdekking van Rimbaud dat hij niet dacht en schreef, maar dat hij gedacht en geschreven werd. Maar ik trek niet de consequentie die de Fransman trok uit deze constatering: hij zweeg en vertrok naar de woestijn, waar hij onder andere wapenhandelaar was.

Hey! Are You Suffering? is de titel van mijn vierde dichtbundel. een gebonden boek, hardcover, geen hoge oplage en toch kost het niet meer dan € 12,95. Rara hoe kan dat? In formeel opzicht sluit *Hey! Are You Suffering?* aan bij *Aan een ster / she argued*. De meest opvallende overeenkomst tussen de twee bundels is dat ze

voortdurend schakelen tussen zeer heterogene stijlen, die zowel verwarring als vertwijfeling articuleren. Maar wat in *Hey! Are You Suffering?* meer en meer de aandacht trekt is dat er behalve een ideologiekritische impuls ook een messiaanse of 'reddende' kracht in mijn werk schuilt, die wil herwinnen wat verloren is gegaan. Ik open met 'Manifest', een in flarden uiteen waaierend gedicht dat alleen in vorm aan 't werk van F. van Dixhoorn doet denken, maar op zinsniveau allerminst. Het biedt niet alleen ruimte aan een oprecht engagement (waarin een zekere naïviteit schuilgaat) en brengt flauwiteiten in volle ernst, maar is ook doordeesemd van ironie en zelfrelativering. Hoe serieus moeten we de volgende regels nemen?

Dat ik ooit heb mogen spreken
Dat is de essentie

Dat heeft iets heel optimistisch

De bundel laat een aaneenschakeling van menselijk falen en dwalen zien, een verleden waar ik een kritische dialoog mee aanga en waar ik voor weiger te capituleren: ik stel grote vragen en plaats een zeer oneigentijds vertrouwen in de poëzie als vehikel voor waarheidsvinding en revolutionaire politiek. Zwak is het gedicht 'Donkere ogen die ons onbewogen vogelen', dat ik maakte op verzoek van deBuren en Stichting Perdu voor het project 'Wij, de burgers van Europa': historisch en actueel een veel te breed thema. het lijkt alsof ik me overtil en simpelweg te veel tegelijk wil opschrijven. In het *pièce de résistance* van deze bundel daarentegen, het drielige 'Donkere ogen die ons onbewogen vogelen', wordt op pregnante wijze duidelijk dat mijn poëzie een utopisch verlangen levend houdt. Ik betoon me in dit gedicht een radicaal lezer, die uit de brokstukken en fragmenten niet zozeer een geschiedenis reconstrueert – dat zou me immers op één lijn brengen met de officiële geschiedschrijvers – maar geschiedenis vormt, in een uiterste poging het verpletterde weer samen te

voegen, hopen op een 'herwinning van de volmaaktheid'.
Ofschoon de poëzie haar eigen verantwoordelijkheid moet nemen,
en dat gebeurt in deze bundel vaak genoeg, op indringende,
indrukwekkende wijze, denk ik af en toe wel dat ik baat zou
hebben bij een redacteur, want ik wil wel dat mijn werk meetelt.

Poëzie als middel om de wereld concreet te maken, om de wereld
en samenhang van de dingen te tonen, geen anekdotische poëzie
maar een readymade van zo'n grote omvang dat het de grenzen van
het genre oprekt: in *Fantastisch dat je dit kan!* (2011) schrijf ik in
meer dan honderd pagina's een tv-commentaar bij de Tour de
France 2010 letterlijk uit, ook als een ode aan de wielertaal, met
zijn herhalingen, eigenaardige uitdrukkingen en idioom.

- En daar zit Freire in de binnenbocht en Freire ...
- Ohhhhh!
- Komt daar goed door!
- En naar links ...
- Freire nu op de zesde ...
- Smal ...
- Zevende plaats.
- En nu één kilometer, zeventig meter brede weg,
recht door.
- Ruimte is er genoeg.
- Freire zit d'r bij.
- En daar komt de trein.
- Freire in 't wiel van Cavendish.
- Vijfde plaats voor Freire.

Hier is handwerk geleverd, ik heb er urenlange lichamelijke arbeid
in moeten steken. Bovendien is het een bundel die op zijn eigen
manier politiek is, in de betekenis die de hedendaagse Franse
filosoof Jacques Rancière aan 'politiek' geeft. Hij denkt dat de
democratische kracht van het hedendaagse kunstwerk gelegen is in
het vermogen om álles aan de orde te stellen. De realistische

roman, het hybride genre bij uitstek waarin het alledaagse leven wordt beschreven, wordt door Rancière niet voor niets als vaandeldrager van de moderne literatuur beschouwd. Het is alsof ik aanhaak bij de democratiserende, 'prozaïsche' tendens. Je kunt me dan ook gerust een conceptueel dichter noemen.

In mijn poëzie lopen veel verschillende, misschien niet per se verenigbare politiek-poëtische lijnen door elkaar. maar wie mijn werk kent, weet dat ik na Fantastisch dat je dit kan! almaar persoonlijker wordt, de poëzie steeds meer uit en naar mezelf toe trek.

We worden geboren in een wereld
die al draait, schuiven aan bij een film
die al begonnen is

dicht ik in *Een lijn is een vore* (2011), een bundel met een plechtstatig karakter die zich thematisch laat lezen als een logboek dat door de eeuwen heen is bijgehouden. Veel plaatsnamen van dorpen in het noorden komen er in voor: Wijnjewoude, Bozum, Deersum, Den Hoorn, Wijtwerd, Bierum, Ulsda, Blokzijl. Veel jaartallen ook, die per hoofdstuk verspringen: 1717, 1587, 1630, 1900, 2011. Veel feiten, getallen, nummers, opsommingen, krantenberichtjes, readymades. Het maakt de bundel er niet saai op, integendeel: in ieder erop volgend fragment staan weer fraaie regels. Iemand lijkt aan het denken in deze gedichten, poneert, probeert stellingen uit. De goden die de eeuwigheid of de geschiedenis toespreken of toch eenvoudigweg ik, de dichter? Namen komen ook veelvuldig voor in *Een lijn is een vore*, van Aristoteles tot Ashbery, en aan iedere naam wordt een gedachte ontleend. Stuttend zijn die fragmenten waar ik eerst citeer en dan het citaat van commentaar voorzie:

Het bestrijden van het ongerijmde, zegt Confucius,
is waarlijk schadelijk. Observeer aandachtig

en zet droefenis opzij.

Een grote donkere vogel op een lichtboei
kan nauwelijks iets anders zijn, denk ik dan,
vogels geven namelijk zelden commentaar
op onze insluiting.

Ik doe in deze bundel even denken aan Philip Beck, de enige Franse dichter in de jaren negentig uit de school rond het tijdschrift Java die niet de l=a=n=g=u=a=g=e poëzie hoog in het vaandel droeg. Beck is erudiet en daardoor zwaarder van toon. Ik ga zwieriger aan de haal met de uitspraken die ik opdis.

Deze lijn der lyriek trek ik in het alleen als e-boek verschenen *In weerwil van alle terreur en het economische argument* (2011) verder door. De bundel is een poëtisch verzet tegen het marktdenken en stelt daar met veel humor een terugkeer naar de onbevangenheid tegenover. Ik lijk de lezer een houding mee te willen geven: kijk onbevooroordeeld, wees oprecht. en telkens als je denkt dat het een tikkeltje te zweverig wordt, haal ik je weer onderuit:

Mijn gedichten zijn als kaviaar

Zeer interessant

Wha ha ha ha ha

ha ha ha

Ingangspunt (2013) is lyrischer dan ander werk, sterker nog: ben ik in mijn meest uitgewrongen vorm, al blijft het uitgangspunt hetzelfde: monteren, vervreemden, ontwijken en tegenspreken. Voor mijn openingscitaat kwam ik uit bij Oren Izenberg, die zegt dat het een dichter niet zou moeten gaan om het schrijven van gedichten, maar om het onthullen van wat hem of haar als persoon

onderscheidt. Hatsiekadee! Kan ik nog duidelijker zijn in mijn opzet? En dat is wat ik doe in deze bundel, mezelf blootgeven, en met verve, én ik blijf, ondanks een kraakheldere taal, geheimzinnig:

IEMAND BELDE VIJF KEER AAN

maar ik deed niet open

was bloot,

als een pruimenboom

die briljanten droop.

Deze bundel lijkt een weerslag van de manier waarop ik mijn onderdompeling in de oorlog in Afghanistan heb verwerkt. Om opnieuw te kunnen beginnen, moet ik net als Paul van Ostaijen in zijn kapot geciteerde 'Vers 6' eerst bloot / naakt zijn: alles wat er nog aanzat, aan het lichaam, moet er eerst, letterlijk, áf. Dan pas kan ik me overgeven aan wat zich aandient, er betekenis aan geven, weer een plek vinden in dit leven, beseffend dat ik maar een mens ben die toevallig heil vond in de poëzie – mijn uiteindelijke redding. Met *Ingangspunt* zet ik gemakshalve een punt achter mijn crisisjaarpoëzie, want hierna wordt alles anders. dus op naar de volgende bundel. Benieuwd hoe mooi onthecht die poëzie wordt.

PS Ik lijk me nu al jaren tegen het dichterschap te verzetten, door een positie buiten 'het veld' voor mezelf op te eisen, en door zowel in mijn essayistische als mijn dichtkunstige werk consequent te blijven hameren op een welgemeend 'go fuck yourself'. Maar ik zou dit gedicht nooit in mijn eentje hebben kunnen maken: schrijvend over mijn eigen producten, die ik zo onzelfzuchtig mogelijk heb willen voortbrengen, opdat het lijkt alsof ze zijn

voortgebracht door mijn ware ik, voor een handvol vrienden. Je erft geen publiek, je bouwt het op, lezer voor lezer. Ik heb dit gedicht samengesteld voor vier, vijf maten. Wellicht luistert er nog iemand anders mee. Deze schijnbare onverschilligheid ten opzichte van de lezer werkt vaak goed. Doe mee.

Noot:

'Mijn poëzie' is qua idee dat er aan ten grondslag ligt een navolging van David Bromige's gedicht 'My Poetry' (uit *My Poetry, The Figures*, 1980). Beide gedichten zijn een collage, waarbij knipsels uit recensies van het eigen werk aan elkaar zijn geplakt. In mijn geval gaat het om kritieken van Chrétien Breukers, Jeroen Dera, Hans Groenewegen, Laurens Ham, Frank Keizer, Erik Lindner, Joep van Ruiten, Mark van der Schaaf, Carl de Strycker en Samuel Vriezen.

DINGEN SLUITEN NOOIT HELEMAAL GOED AAN

Een kleine gemeenschap

Gerrit Komrij is echt een genie.
J. Slauerhof is ook een genie.
M. Vasalis is een genie.
Hans Andreus is een genie.
Jean Pierre Rawie is een genie.
Bertus Aafjes is een genie.
Hans Groenewegen is een genie.
Delphine Lecompte is een genie.
Daan Zonderland is een genie.
F. Harmsen van Beek is een genie.
Simon Vestdijk is een genie.
Jo Govaerts is een genie.
Paul Snoek is een genie.
Kees Stip is een genie.
Rutger Kopland is een genie.
Michel van der Plas is een genie.
Hans Vlek is een genie.
J. Bernlef is een genie.
Dmitri Prigov is een genie.
Ellen Deckwitz is een genie.
Zij zijn onze helden!

Dingen sluiten nooit helemaal goed aan

1

De toestand
waarin we verkeren en die doorzien
is onszelf leren kennen

de gebeurtenis
die het evenwicht breekt

de zonderlinge loop der dingen

waarvan is gezegd
onze lange mars naar vervolmaking.
Maar we ontkomen niet.

'Ze vragen je "maar wat was er dan zo bijzonder" en het bijzondere was, weet ik nu, dat ik niet alleen bij al die anderen maar ook bij mezelf een heimwee bespeur, niet naar barricaden of politiecharges, niet naar ellenlange verklaringen en politieke chicanes, niet naar de opwinding van de opwinding, naar het zelf beleefde journaal of de uitgekomen onheilsprofetie maar wel naar die vreemde, onuitlegbare tinteling die in de lucht hing, die bijna aanraakbare verwachting, die in de lucht hing, die totale, ontroerende openheid van iedereen tegen iedereen, het mengsel van hoop, naïviteit, tactiek en eerlijkheid, alles wat nu, nu de wereld er weer uitziet als de wereld, onzichtbaar is geworden.'

3

Wat geen verandering ondergaat
is de wil tot verandering – het verzet

tegen dat wat wordt waarof
aangenomen: we kwamen
tot stilstand

stichtten een stad

verdienden een woordenschat aan activiteiten
tulpomanie bijvoorbeeld. Dan weer

in opstand

tegen verkalking
oude antwoorden
de vleesetende bloem.

4

Als de stad nog grijs en leeg is
en de jeugd zich realiseert dat het leven
dat van hun in elk geval, is

wat er is

en ook wel betekenis genoemd wordt

dan is een breuk
waardoor de wereld met andere mensen
nieuwe vormen krijgt waaruit van alles kan voortkomen
onvermijdelijk, oudje

en bijtende humor zal niet helpen.

10

Waar dingen niet helemaal goed aansluiten
wordt ruimte gelaten voor
proberen en zien, een mislukte
mislukking, af-

splitsing

uit een groter verband, de toestand
nog onzeker. Nee, geen

woord

uit iets als zijn beschrijving, dit
is een gedicht, maar dat

wat nog ruw is

onbewerkt
en pas onder onze bekommering
gestalte kan krijgen: de

sfinx

van het kunstwerk.

Ze leefden niet lang en niet gelukkig

In zekere zin hebben we moeite ons te gedragen tegenover een tekst die tevens voorval is.

Dit is een verhaal. Ze leefden niet lang en niet gelukkig.

Eén recensent viel over het feit dat ze nooit hun levensvisie onder woorden hadden gebracht

kennelijk zomaar wat hadden gedaan voordat ze stierven.

Hoor hier

hier. Hoor

hoe ik ervaring omzet

in taal. Iemand plaatst me

op grond van mijn geboortejaar

bij postmodern tuig.

Ik maak een hoop lawaai

zie er woest uit

een lukrake slingering

tussen een vermeend ideaal

en de rommelige realiteit

van smaak, beperkingen, afwijzingen, etc.

De geboorte van Jezus volgens Markov

Orde 2

De geboorte van Jezus. In die tijd kondigde keizer Augustus een decreet af dat alle inwoners van het rijk zich moesten laten inschrijven. Deze eerste volkstelling vond plaats tijdens het bewind van Quirinius over Syrië. Iedereen ging op weg om zich te laten inschrijven, ieder naar de stad van David afstamde, om zich te laten inschrijven samen met Maria, zijn aanstaande vrouw, die zwanger was. Terwijl ze daar waren, brak de dag van haar bevalling aan, en ze bracht een zoon ter wereld, haar eerstgeborene. Ze wikkelde hem in een voederbak ligt.' En plotseling voegde zich bij de engel had genoemd nog voordat hij in de hoogste hemel en vrede op aarde voor alle mensen die hij liefheeft.' Toen de engelen waren teruggegaan naar de plaats waar hij vandaan kwam. Jozef ging van de stad van David afstamde, om zich te laten inschrijven samen met Maria, zijn aanstaande vrouw, die zwanger was. Terwijl ze daar waren, brak de dag van haar bevalling aan, en ze bracht een zoon ter wereld, haar eerstgeborene. Ze wikkelde hem in een voederbak, omdat er voor hen geen plaats was in het nachtverblijf van de stad van David afstamde, om zich te laten inschrijven, ieder naar de plaats waar hij vandaan kwam. Jozef ging van de stad van David die Bethlehem heet, aangezien hij van David afstamde, om zich te laten inschrijven samen met Maria, zijn aanstaande vrouw, die zwanger was. Terwijl ze daar waren, brak de dag van haar bevalling aan, en ze bracht een zoon ter wereld, haar eerstgeborene. Ze wikkelde hem in een voederbak, omdat er voor hen geen plaats was in het nachtverblijf van de Heer, zodat ze hevig schrokken. De engel zei tegen hen: 'Wees niet bang, want ik kom jullie goed nieuws brengen, dat het hele volk met grote vreugde zal vervullen: vandaag is in de hoogste hemel en vrede op aarde voor alle mensen die hij liefheeft.' Toen de engelen waren teruggegaan naar de stad Nazareth in Galilea naar Judea, naar de plaats waar hij

vandaan kwam. Jozef ging van de Heer, zodat ze hevig schrokken. De engel zei tegen hen: 'Wees niet bang, want ik kom jullie goed nieuws brengen, dat het hele volk met grote vreugde zal vervullen: vandaag is in de voederbak lag. Toen ze het kind zagen, vertelden ze wat hun over dat kind was gezegd. Toen er acht dagen verstreken waren en hij besneden zou worden, kreeg hij de naam Jezus, die de engel had genoemd nog voordat hij in de stad Nazareth in Galilea naar Judea, naar

Orde 1

De herders tegen hen en legde hem in een voederbak lag. Toen er een voederbak lag. Toen er een doek en werden ze hielden de hoogste hemel en het stralende licht van Quirinius over dat God in het hoorden stonden verbaasd over Syrië. Iedereen ging van de hemel, zeiden de messias, de Heer ons bekend heeft gemaakt.' Ze gingen meteen op weg, en gezien hadden, precies zoals het kind dat in de herders gingen terug, terwijl ze hevig schrokken. De engel zei tegen hen geen plaats tijdens het rijk zich te zien wat hun over dat kind vinden dat God preees met grote vreugde zal vervullen: vandaag is en Jozef ging op weg om zich te laten inschrijven, ieder naar de hoogste hemel en legde hem in Galilea naar de engelen waren en ze bracht een doek gewikkeld in Galilea naar Judea, naar Judea, naar de engel zei tegen elkaar: 'Laten we naar de hoogste hemel en ze bracht een doek gewikkeld in het hun was gezegd. Allen die het nachtverblijf van het teken zijn: jullie goed nieuws brengen, dat kind dat God loofden en werden ze hevig schrokken. De geboorte van Quirinius over dat alle mensen die zwanger was. Terwijl ze bracht een zoon ter wereld, haar eerstgeborene. Ze wikkelde hem in de Heer. Dit zal voor hen geen plaats waar hij van David afstamde, om zich bij de Heer ons bekend heeft gemaakt.' Ze wikkelde hem in een decreet af dat alle mensen die het hele volk met de nacht door het hele volk met eigen ogen te laten inschrijven samen met de messias, de voederbak ligt.' En plotseling voegde zich te laten inschrijven samen met Maria, zijn moeder was gezegd. Allen die Bethlehem gaan om zich bij hen en bleef erover nadenken. De herders de nacht door in de stad van de nacht door het bewind van zijn aanstaande vrouw, die Bethlehem heet, aangezien hij van David jullie zullen een doek en werden ze hielden de Heer bij de plaats tijdens het veld, ze hevig schrokken. De herders gingen terug, terwijl ze gehoord en wat ze omgeven door het veld, ze het kind

vinden dat kind dat alle inwoners van Jezus. In die zwanger was. Terwijl ze God loofden en Jozef en troffen Maria aan en troffen Maria aan God loofden en ze hevig schrokken. De engel zei tegen hen en gezien hadden, precies zoals het hoorden stonden verbaasd over dat in een voederbak ligt.' En plotseling voegde zich te laten inschrijven. Deze eerste volkstelling vond plaats tijdens het hoorden stonden verbaasd over

Noot:

Het verhaal over de geboorte van Jezus valt onder andere te lezen in het evangelie van Lucas (Lucas 2: 1-21). Dit verhaal bevat in *De Nieuwe Bijbelvertaling*, inclusief de titel, 427 woorden. Ik heb deze tekst met behulp van een online Markov Generator tweemaal bewerkt. Het algoritme van de Markov Generator is gebaseerd op dat van het 'computer stylistics program' Travesty, dat in het begin van de jaren 80 van de vorige eeuw werd ontwikkeld door de literaire criticus Hugh Kenner en de computerwetenschapper Joseph O'Rourke. Een eenvoudige uitleg van de werking van Travesty is online te vinden in *Virtual muse: experiments in computer poetry* van Charles O. Hartman.

De algoritmen van Travesty en de Markov Generator maken bij het transformeren van teksten gebruik van een zogeheten Markov chain, vernoemd naar de Russische wiskundige Andrej Markov (1856-1922). Een Markov-keten is een reeks toestanden waarbij elke toestand afhankelijk is van één of meerdere vorige toestanden. Bij een Markov-keten van de eerste orde is elke toestand slechts afhankelijk van de vorige, bij die van de tweede orde van de twee vorige toestanden, etc. De stelling dat toekomstige toestanden alleen afhankelijk zijn van het heden, en dus onafhankelijk van het verleden, ligt ten grondslag aan Andrej Markovs gedachtegoed.

DICHTER & ANDERE DINGEN

Dichter & andere dingen

I simply stole 'em – George Oppen

1

Het gedicht bevindt zich
om nog onduidelijke redenen
in de ordening van taal

en brengt, als het goed is,
iets aan het licht
wat voordien verborgen was.

Zie daar

een zeehond die opduikt
en glinstert.

2

Het heelal
laat het heelal
koud

wat het zo verrukkelijk maakt
en tegelijk zo frustrerend.

Durf het,

bevangen
& onbevangen,

zelf

te verstaan.

3

Natuurlijk, de wereld is
wat er is
en wat er gebeurt

maar aan de hand
van onze verhalen erover
telkens weer

vanuit een ander oogpunt

komen we pas
tot inzicht, hemels-

blauw begrip.

4

Pas als het gedicht af is,
weet ik het.

Want al wat ik weet,
zal ik niet beschrijven. En dat is

vanzelfsprekend

het essentiële leven van het gedicht.

5

Wie heeft het nu nog over poëzie?

Wie ziet er mogelijkheden?

Wie leeft het leven

waar hij of zij voor geboren is?

Poëzie is niet zozeer een kwestie van diepzinnigheid
als wel een ervaring van een andere orde.

Wat is je overkomen?

Welke knopen heb je doorgehakt?

Wat betekent de wereld voor je
en hoe doorleef je deze tijd?

Vertel me wat een gedachte is
in de loop van een leven
en derhalve wat kunst is
en de afzondering van het actuele.

6

Radicaal zijn,
is doordringend zijn,

tot de kern van de zaak,

dichter, nieuwe taal
die zo oud is als de dichtkunst zelve

en naar nieuwe betekenissen graait, hevige overloop
die tot de lippen van de status quo dreigt te komen,

dichter,
dichter & andere dingen, monstrueuze schikkingen
die uit zijn op onstuimig effectbejag, dichter,
dichter, zo wild als onze planeet is.

7

De institutionele greep
op ons verlangen

naar aandacht en product,

de verdoezeling
van het afval

dat we uitschijten.

De nummerplaat in de maag van de haai.

De recycling van onze acceptatie.

8

Fantasieën ontwijken de werkelijkheid,
zelfs als ze de werkelijkheid opnieuw willen uitvinden,

en politieke fantasieën zijn bijzonder
riskant.

Ik geef meer om dingen,

en ook minder.

9

Als ik jongelui op straat zie
dan vraag ik me altijd af: Wat weten jullie
dat ik niet weet?

Ik zou beter naar ze moeten luisteren.

Verwachtingen brengen veranderingen teweeg.

Hoe leer je een lichaam dat?

Niet te beantwoorden vragen schreeuwen
om een antwoord.

10

Lyriek als verzet
tegen standaardisatie van het
individu was

wat je me bovenal bijbracht, je vroeg me
naar de prikkels van mijn bestaan, je boog je arm
en streek langs de wereld

en verduidelijkte: 'Hier zit je dus in.'

'Converseer.'

'Breng iets voort, ga verder.'

Archieflichamen

'The further the facts, the more history petrifies into myth. Thus, as we grow older as a race, we grow aware that history is written, that it is a kind of literature without morality, that in its acturaries the ego of the race is indissoluble and that everything depends on whether we write this fiction through the memory of hero or of victim.' – Derek Walcott

ABERCROMBIE, (waarschijnlijk van Engelsche afkomst) en de Burgerkapitein Rudolf Zobre werden daartoe benoemd.

ACKERVELT, te gelasten, de Chineezen, die Banjer mogten willen bezoeken, van daar af- en naar Batavia, Cheribon en Samarang te wijzen, en de haven van Banjer te blokkéren, niet alleen voor de Chineezen, maar ook voor alle andere Natiën, uitgenomen de Hollanders.

ADOE, ontkende, eenige vlugtelingen van het loopende jaar bij zich te hebben.

AERDEN, VAN, in de Raadsvergadering tegen de ontworpen reis; 'eensdeels wegens den verklaarden onwil der schepelingen, anderdeels om dat het zeer onraadzaam zou zijn, een oorspronkelijk Fransch schip, over welks bezit door de Hollanders die Regéring nu reeds klaagde, tot eenen sluikhandel tegen hare innigste bondgenooten te bezigen, terwijl de inwoners der Philippijnsche eilanden, ongetwijfeld reeds van de bedoeling der onzen verwittigd, aan de onderneming de grootste en onoverkomelijkste zwarigheden in den weg konden leggen.'

ALI, HAIDER, die in dienst van den Hindoeschen Koning van Maissoer (een bergachtig landschap in het harte des lands) eerst dien Vorst door veroveringen in de omstreken zeer magtig had doen worden, en naderhand als een schijnkoning in een zijner paleizen had opgesloten, terwijl hij het geheele gebied voerde (1760).

ALI, MOHAMMED, zelve, met Radja Saheb, en ontving ook eenige hulptroepen van den Nizam, zoodat hij of in persoon, of

door zijnen zoon Tippoe Madras belegerde, en Mohammed Ali versloeg, die echter door eene list zijn' broeder van het Bondgenootschap wist af te trekken, en vervolgens, terwijl deze op hem vertrouwde, te Madura gevangen te nemen.

ALOMPRA, het thans zoo aanzienlijke Rijk der Birmannen gesticht, hetwelk eerst hun vaderland Ava omvatte, daarna hunnen verdrukkers, de Peguanen, ten onder bragt, en vervolgens zich over Arracan en een gedeelte van Siam uitbreidde.

ALTING, opgedragen.

ANGELBEEK, wien de toenmalige Gouverneur van Java's Oosthoek, Dirk van Hogendorp, in een zijner geschriften niet aarzelt eerloos te noemen, die het eiland zonder slag of stoot overgaf; of neen, het onder bescherming onzer waardige geloofsen bondgenooten stelde.

ARABY, ontving hen zeer wel.

ARRIAS, en onder aanvoering der onderofficieren Nassy en De Brito.

ASPEREN, VAN, JOSIAS, eene nieuwe Oostindische Maatschappij in Zweden op, die echter noch van belang noch van duur was.

AUCHARD, van zijnen kant rigtte zelf den geheelen dag het kanon, en sliep, wanneer de natuur volstrekt rust verlangde, in zijne montéring op de batterij.

BAANE, bevond, door de Bougineezen afgeloopen, en hij ontkwam ter naauwernood met negen man, waaronder drie zwaargekwetsten.

BANTOLANKAS, KRAING, den troon van Goa-Macassar in bezit en verdreef den wettigen Vorst; hij vereenigde zich met den zeeroover Sinkang, nam de stad Goa in, belegerde de Hollandsche vesting Rotterdam, en bragt het Rijk van Boni in gevaar van den ondergang.

BARON, een man van moed en volharding was, door de zwarte vrijwilligers met de sabel in de vuist na een hevig bloedbad vermeersterd, doch het gelukte Baron, te ontsnappen.

BAUME, LA, eenen aanvoerder der lastdragers en bijzonderen gunsteling des Gouverneurs Van Eck, van zich bij die gelegenheid bijzonder te hebben verrijkt.

BEDLOO, WILLEM, en den Vaandrig August Willem Swallenberg werd eene afdeeling naar de binnelanden gezonden, die echter nog ongelukkiger slaagde dan de bende van Lemmers. BERMUDES, zoo mogelijk door Pater Cahan zelf, en liefst nog, tot mondelingen mededeelingen, eenen supercarga van 't schip afzenden.

BICKER, die negen jaren in dat vak had gearbeid, verdedigd.

BIJLANDT.

BISDOM, begon te duchten, dat de aangeknoopte verstandhoudingen slechts het gevolg eener geheime leuze van de Engelschen waren, om onze bedoelingen in Indiën uit te vorschen.

BLEY, en den Vaandrig Hanecroth trokken nu langs een' anderen weg (de rivier Suriname), om de vele kronkelingen der Sarameca (Seramica) te mijden, naar de dorpen der opstandelingen.

BOEKHOLTZ, VAN, zich dadelijk aan de Engelschen over, en Van Hogendorp neemt aan te bewijzen, dat hij die plaats op eene eerloze en schandelijke wijze aan dezelve heeft overgegeven, en dus zijne trouw en plicht heeft verraden, hoezeer hij bij de Regéring van Batavia in gunst bleef en zelfs belooning vond.

BOEYÉ, die één man verloren had, trok daarop haastig terug, en Nassy, die zich sterk maakte, de Marrons in een paar dagen te zullen ontmoeten, kon hem niet tot staan brengen.

BOSTON, hief de regterhand op en zeide, dat hij bij God en de wereld kon zweren, dat deze vrede niet alleen door de Kreolen (Negers in de Kolonie geboren) maar ook door de Afrikanen of Zoutwaternegers zou worden gehouden.

BOUILLÉ, was het, die aan Rodney zijne prooi kwam ontnemen, welke toen reeds deerlijk verbitterd was door de algemeene kreeten van verontwaardiging der Engelschen in Westindië, welke zeer groote verliezen in den buit van St. Eustathius, grootendeels hun eigendom, hadden geleden.

BRAAM, VAN, J.C., de Kapiteins der oorlogschepen G. Oorthuys,

die zich in den Engelschen oorlog voordeelig had onderscheiden, J.S. Stavorinus, die na 1768 twee reizen naar Indië had gedaan, en de Graaf van Rechteren.

BRAAM HOUCKGEEST, VAN, A.E., tweede lid des Gezantschaps, is nagelaten.

BRAAK, VAN, met een smaldeel derwaarts was afgezonden, om de ambtenaren van den ouden eed te ontslaan, en in den nieuwen te nemen, allerongunstigst voor het vaderland stonden.

BROUWER, schreef aan de Hooge Regéring te Batavia, om haar het goedkeuren der verkiezing van den neef der Koningin aan te raden.

BURKE, een krachtigen berisper vond.

BUSSY, DE, eerlang het bevel stond over te nemen, die door den Koning gelast was, alle veroverde landen, die te voren aan de Maatschappij behoord hadden, aan dezelve weder te geven, zoo twijfelde hij geen oogenblik aan de teruggave ook dezer bezitting, waar hij intusschen het staatkundige, burgerlijke, regterlijke en geldelijke gezag der Nederlanders herstelde, en alléén de militaire magt aan zich hield.

CAIEFAS, die in 1731 voorbij Stade behouden te Hamburg aankwam.

CALDWELL, en Generaal Vaughan boden 600 man uit Barbados aan Essequibo en Demerary ter bescherming tegen de Franschen aan; daar men op dadelijke bereidwilligheid scheen te vertrouwen, werd slechts één fregat, de Zebra, met den brief en dat verzoek overgezonden.

CAPELLEN, VAN DER, gelijk stellen; maar op de nagedachtenis van Nederburgh kleeft geene smet, en Van Hogendorp was te zeer zijne tegenpartij, om hier onzijdig te kunnen wezen.

CLARKE, was in Februarij op het punt, om wegens den oorlog naar Engeland te vertrekken, toen hem Schuylenburg van zijn voornemen kennis gaf, van liever voor één Konings schip de vlag te zullen strijken, en één' Konings Officier liever de hand te willen geven, dan de inwoners aan de mishandelingen der kapers te zien

blootgesteld.

CLIVE, voor veel gevaarlijker aan, dan Bisdom zulks deed, en een geheim gesprek met den Soubadâr versterkte hem in dit denkbeeld.

CLOON, VAN, DIRK, een' inboorling van Batavia (den eersten geboren' Aziaat, die dezen hoogen post bekleedde, nadat hij zich in Holland op de letteroefeningen had toegelegd), zulk eene schromelijke hoogte, dat zij eene in 't oog loopende, en tot nu toe voorbeeldlooze strafoefening noodzakelijk maakte.

COCKBURNE, slecht bewaakt werd, besloot, daarop eene kans te wagen.

CORNABÉ, zekerlijk aan vele benooidgheden gebrek had, en het fort Victoria door de omliggende bergen bestreken wordt, had men echter eenigen tegenstand althans kunnen bieden.

CORNISH, zou een enkel schot op de vlag zijner Groot-Brittannische Majesteit, wanneer die in de haven van Trinconomale gezien werd, 'beschouwen als eene oorlogsverklaring, en daarop terstond zoodanige maatregelen nemen, die de dwaasheid en onbeschoftheid (insolentie) van zijn verbod zouden vereeuwigen.'

CORYDON, aan wien de Raad zich veel liet gelegen liggen.

COSTE, DE, en Van Angelbeek als Commissarissen benoemd, om met die van Candi te handelen.

CRAIG, van de landmagt.

CRANSSEN, schoon zwakker in bezetting dan Boekholtz, de Engelschen, door inlanders versterkt, meermalen moedig af.

CRAS, HENDRIK CONSTANTIJN, de hersteller der wijsgerige Regtsgeleerdheid in ons vaderland, de leermeester van Kemper, de groote kenner der echte beginselen van Staatshuishoudkunde, de voorstander eener gematigde vrijheid, en die daarom de eer had, door de domme en verachtelijke Jacobijnen van 1798 te worden afgezet, wanneer zulk een man de aanstelling van het Comité in plaats der Kamer van Zeventienen, in een verzoekschrift bij de Nationale Vergadering (in 1796 's lands hoogste Magt) ingediend, als eene wederregtelijke daad ten toon stelde, die mannen in 't Bestuur plaatste, welke meestal geen belang in de welvaart der

Maatschappij hadden (zij behoefden geene deelhebbers in die Maatschappij te zijn).

CREUTZ, OTTO, met 100 man geregeld krijgsvolk uitgezonden, moest eerst eenig voordeel op de Negers zien te behalen, en dan hen met eenen onophoudelijken oorlog en dus gedurig levensgevaar bedreigen, indien zij weigerden in eenige schikking te treden.

CROMMELIN, werd toen Gouverneur van Suriname.

CRUL, te onderscheppen en weg te nemen.

DALRYMPLE, 'het schuim van het mensdome noemt, dat geene ondeugd schuwt, en vooral in verraad en bedrog uitmunt.'

D'AYMAR, die met een smaldeel te Gale was aangekomen, verzocht tot eenen aanval op Trincomalee, met belofte, hem alsdan met volk, geschut en krijgsbehoefden te zullen ondersteunen, gelijk de troepen in Jaffanapatnam ook steeds in gereedheid werden gehouden, waarbij zich nu ook andere manschappen uit Baticalo, Gale en Colombo voegden, onder den bevelhebber Scheerkens.

DECIUSSEN, en anderen, menschen vernielde, maar menschen behield.

DEKKER, hetwelk met twee koopvaardijschepen onder zijn geleide aan de Kaap was aangekomen, gaf hij zelfs vrijheid, met zijn konvooi te vertrekken, den Kapitein alléén de belofte afvergende, om geene Fransche haven aan te doen; waarin deze zeer gaarne bewilligde, ofschoon de Kapenaars hem liefst ter verdediging bij zich hadden gehouden.

D'ESTAING, hadden twee Engelsche bezittingen op Sumatra's Westkust, Natta (Natal) en Tappianoeli, bemagtigd, en aan de inlandsche Regenten teruggegeven, die dezelve vervolgens aan de Nederlandsche O.I. Maatschappij opdroegen.

DOEMBURG, werd als nieuw Gouverneur naar Ceylon gezonden, met uitdrukkelijken last om de inwoners met alle mogelijke zachtheid te besturen, en hen te overtuigen, dat niet de Regéring, maar enkel hare ambtenaren hen verdrukten, doch dat zij deze zou

weten te straffen.

DOES, VAN DER, Heer van Noordwijk, Van der Wall, Oud-Burgemeester van Dordrecht, den bekenden Burgemeester van Amsterdam Rendorp van Marquette, en den Secretaris van de Noord-Hollandsche Gecommitteerde Raden, Hendrik van Stralen, wiens loopbaan naderhand ook zeer bekend is geworden.

DONATI, zich benevens zijne reisgenooten met voorschrijving der Kamer van Zeventien tot wetenschappelijke nasporingen naar Batavia begaf, wien dan ook, uit dien hoofde, de Indische Regéring de noodige hulp daartoe beloofde, doch met het bekrompene bijvoegsel, van tevens te zullen zorgen, dat die Heeren hunnen weetlust alléén bij voorwerpen hunner studie bepaalden, en, gelijk niet zelden gebeurd is, geen misbruik van het verleende verlof zouden maken.

DORIG, met de beloofde geschenken naar Sarameca gezonden, ontmoette het meergenoemde Opperhoofd Zamzam, welke hem, der tale en zeden onkundig, ligtelijk overhaalde, om die goederen aan hem, als het algemeen Opperhoofd, over te geven, die de verdeling naar billikheid doen zou.

DROSDOWSKY, en de Majoor Bischof konden niet aanzien, dat men den Rijks-Adigaar (Grootvizier) van Candi gerust werken liet aanleggen, die hunne vesting bedreigden.

DUFFLO, van den anderen kant (uit het noordwesten) in 's Konings land doordringen, der voornaamste bepalingen van het gesloten verdrag, en de gebrekkige vorm van den last eens nieuwen gezantschaps, voor de leus ter voltooiing van het vredewerk afgevaardigd, deed den veldtogt inderdaad openen.

DUPLEIX, te Pondichery, eischte de teruggave, en beweerde, dat de Nederlanders thans Kapiteinen van beide de oorlogvoerende partijen in Bengalen in dienst hadden; doch zijne vertoogen bleven vruchteloos.

DURVEN, DIEDERIK, een gewezen Advokaat van Delft, die in 1706 naar Batavia kwam, en in 1724 tot Raad van Indië was opgeklommen.

ECK, VAN, het Bestuur van Schreuder over, en volgde in het eerst deszelfs vredelievende staatkunde, tot dat eindelijk de Nederlander, naar zijnen aard, toen de middelen tot vrede uitgeput waren, zich in al zijne kracht verhief.

ELIAS, Van Oudermeulen, Opperdoes, Huidecoper van Maarseveen en Meerman van der Goes, aanbood.

ELLIOT, door gloeiende kogels de vlottende batterijen der Spanjaarden.

ELPHINSTONE, verscheen reeds den 11den Junij 1795 met zeven schepen aan de Kaap, gaf aldaar kennis van de vermeestering der Republiek door de Franschen, die er nog geheel onbekend was, en eischte, dat de gemelde volkplanting zich volgens eenen brief des Prinsen, dien hij vertoonde, onder zijne bescherming zou begeven, om het land in veiligheid te stellen tegen de Franschen.

ENGELHARD, keurde de openlijke bekendmaking, als aanleiding tot onlusten kunnende geven, af, en nam op zich, de Regenten in het distrikt Jacatra met de noodige voorzorg daarvan kennis te geven.

ESCHELSKROON, in 1760 nog op een kapitaal van 550,000 guldens f 408,500 deed winnen, verminderde sedert ontzettend.

EUGENIUS, twee schepen naar de Oostindiën afgezonden; en met veel voordeel teruggekomen.

FALCK, WILLEM IMAN, Gouverneur van Ceylon.

FEBER, de vijanden onverhoeds aan, en behaalde bijna zonder moeite eene volkomene overwinning.

FEDDER, boven Negombo door meer dan dertigduizend opstandelingen omringd; doch, nadat zij eene viermaal herhaalde waarschuwing hadden in den wind geslagen, deed hij er op losbranden, met dat gevolg, dat de geheele, zoo talrijke maar ordellooze hoop, met verlies van driehonderd der hunnen, de vlugt nam.

FERDINAND, werd Filips IV. eindelijk in 1640 overgehaald, om aan de Spaansche Nederlanders de vrije vaart naar Portugeesch Indië (niet naar de eigenlijke Spaansche bezittingen in beide

werelddeelen) te vergunnen.

FILIPS II., bij den afstand zijner Nederlanden aan Albertus en Isabella in 1598, te zien afsnijden.

FITZ-HERBERT, nog even voor de preliminairen, op eenen afzonderlijken vrede der Republiek met Engeland, mits ook het oude verbond hernieuwd werd.

FLEURY, bleef de vrede in stand door de teekening der voorafgaande punten, die voornamelijk de opschorting der Maatschappij te Oostende voor zeven jaren behelsden, welke echter met eene vernietiging gelijk stond, die, na vele volgende onderhandelingen, eindelijk door den Weener vrede in 1731 tot stand kwam.

FORBAUER, bevelhebber op Trincomale, wilde zich echter aan dit schandelijke verdrag niet onderwerpen, en gaf zich niet dan na eene dappere verdediging aan eene sterkere magt over.

FORDES, die, volgens berigten van onze zijde, 400 Europeanen en 2000 Sipayers (volgens de Engelschen 370 Europeanen en slechts 800 Sipayers) onder zich had, met verlies van verscheidene kanonnen en wel 40 man teruggeslagen.

FOURGEOD, een Zwitser, werd aan het hoofd van een corps van 1200 vrijwilligers gesteld.

FRYKENIUS, zich naar de Kaap-Kolonie, alwaar de gebreken ook zeer groot waren.

GEILS, daartoe afgevaardigd, niet verzuimd om ook die zijner vesting te bespiegelen, en keerde, daar de Hollander aan zijnen pligt getrouw bleef, terug met het bericht, waar men het lagere fort (Oostenburg bestond uit eene dubbelde verschansing) zou kunnen aantasten.

GOENS, VAN, RIJKLOF, te doen beminnen en hoogachten.

GONZAL, beschuldigde dien van de Buis, Stuurman Aschens, dat hij nooit nader dan drie mijlen bij de kust was geweest.

GORDON, na de tijding der oorlogsverklaring binnen, en werd in beslag genomen, doch hij ontkende de waarheid derzelve zoo sterk, dat men, nog geheel vreemd aan het denkbeeld van oorlog

met Engeland, hem met de groote sommen gelds, die hij aan boord had, liet zeilen!

GOSFRIGHT, naar den Ganges.

GRAAF, DE, ophelderingen weigerde, vervoegde zich de Engelsche Gezant, Yorke, tot de Staten Generaal, en eischte voldoening op eenen zeer hoogen toon.

GRAAFF, VAN DE, CORNELIS JACOB, mede opontboden tot verantwoording, aldaar eenige bezuinigingen ingevoerd, en stelde voor de Indiën eene buitengewone, met bijzondere magt bekleede en met den daaraan beantwoordenden luister verzelde Commissie uit het Moederland voor.

GRASSE, VAN, hun vlootvoogd, had den Engelschman Hood in Chesapeak-baai geslagen; de Franschen en Americanen veroverden Yorktown in Virginiën; ook de Engelsche Opperveldheer Cornwallis moest zich met zijn geheele leger aan hen overgeven.

GREATHEAD, bij den Nederlandschen bevelhebber van St. Eustathius, De Graaf, dat er dagelijks, en in 't openbaar uit St. Eustathius toevoer van levensmiddelen en oorlogsbehoefden, aan de oproerige onderdanen des Konings plaats had, en dat eene sloep onder de nieuwe Amerikaanse vlag een brigantijn, aan een' Engelschman toebehoorende, genoegzaam onder het bereik van 't geschut des eilands genomen en aldaar opgebracht had; dat een ander schip der opstandelingen onder hunne vlag door het Nederlandsche geschut begroet was, en vrijheid had bekomen tot het laden van buskruid, krijgs- en mondbehoefden voor het Americaansche leger.

GREEVE, vroeg in deze omstandigheid last uit Batavia.

GRISSEN, VAN DER, FILIPS, en Josua van der Poorten tot zijne plaatsbekleeders of Representanten bij de Oostindische Maatschappij aan, die dan ook in alle brieven der onderscheidenen kantoren naar het Moederland vóór het Collegie van Zeventien werden genoemd.

GROVESTINS, tot de Engelschen overging, en er daardoor, bij gebrek aan een Opperhoofd, eenige verwarring en onrust in

Demerary's hoofdplaats, Stabroek, ontstond, zoo werd deze toch spoedig door de vrijwillig gewapende burgerij gedempt, en eenige personen benoemd, die, telkens voor acht dagen, in het Hoofdbestuur afwisselden, één voor Demerary en één voor Essequibo.

GUEPIN, aan den Gouverneur der Kaap, Sluysken, geschreven den 16den October 1794, toen de Franschen reeds op de grenzen stonden, en meester van Sluis in Vlaanderen en 's Hertogenbosch waren.

GUICHEN, die Rodney verscheidene gelukkige zeeslagen geleverd had, naar Europa teruggekeerd.

GUSTY, had intusschen, waarschijnlijk ziende, dat men niet alleen op zijn erfregten, maar ook op zijn leven, althans op zijne vrijheid, slinksche bedoelingen had, met zijnen oom en andere Bantamsche Grooten, de toevlugt te Batavia genomen.

HAAFNER, mogen gelooven, zou de derde der genoemde oorzaken, de telkens toenemende schandelijke verwaarlozing van het geneesen heilkundig bestuur, wel de hoofdreden daarvan zijn. HAAN, DE, GERRIT, van Batavia den togt heeft beschreven, op reis.

HAAN, DE, MATTHYS, die in 1672, acht jaren oud, met zijn' vader en geheele geslacht uit Dordrecht naar Indië was vertrokken.

HALM, VAN, het konvooi overgaf.

HARINGMAN, die in den zevenjarigen oorlog de vlag van den Staat op de Fransche kust met één oorlogschip tegen twee Engelsche moedig gehandhaafd, en door standvastigheid de Britten tot afhouden had genoodzaakt, en vervolgens nog zes schepen met een regiment voetvolk naar de Berbice te zenden.

HARTSINCK, wijselijk bij, wel veertig bergen en zestig kreen of kleinere rivieren te zijn overgetrokken, kwam men aan een dorp der Marons, naar een hunner Opperhoofden Bongo genoemd.

HAZE, DE, en Van Schinne, aan welken, bij gelegenheid van het oproer der Buiten-Chineezen, en zekere ongesteldheid des Gouvener's, eene groote magt over de stad en de omstreken was

verleend, terwijl zij ook de sleutels in hunne magt hadden. HEYKOOP, besloot tot eene overrompeling bij nacht, doch liet het bestuur daarvan ongelukkiglijk aan eenen lafaard over, die zich wegens oudere dienst en hooger rang daartoe opdrong, met stormladders aan het Engelsche fort kwam, doch op het hooren der ronde, die volgens gewoonte voorbij gaat en roept: alles is wel! (een bewijs dat niets ontdekt was) onder het geroep: wij zijn verraden! op de vlugt slaat, en zijnen hoed, degen, en twee geladen pistolen in den loop laat, die door de verbaasde Engelschen, welke nu eerst den aanslag bespeurden, opgenomen en in 't kasteel gebragt werden.

HOF, VAN 'T, LAMBERTUSZ.

HOFMAN, wien de Heer Nederburgh eenen projectmaker noemt, had zich van de noodzakelijkheid, waarin de Sultan gebragt was, om de hulp der Maatschappij in te roepen, bediend, om hem die hulp (zoo als men vroeger op Java in het groot had gedaan) door afstand van land te doen betalen.

HOFSTEDE, Vollenhoven en Nuys van Klinkenberg tot voortplanting der Godsdienst in Indië zagen het licht.

HOGENDORP, Hartman en Gronovius tot diep in het land, ja tot voorbij het middelpunt van hetzelfde (West en Oost) is opgevaren. HOGENHEIM, VAN, wikkeld de Negers, ten gevolge hunner opeisching van het fort Nassau, in eene onderhandeling om tijd te winnen, waarin hij slaagde.

HOLWELL, voerde bevel te Calcutta.

HOOREMAN, raadde zulks echter af, uit hoofde van den gewigtigen peperhandel, die alsdan geheel zonder bescherming zou zijn.

HORSBURGH, hetzelfde in de echte manier dier studiën, waarvan den Engelschen de lauwer toekomt, ingewijd hebben.

HUGHES, EDWARD, was ingesloten, ook te land aan te tasten.

HULFT, VAN, Van Goens, Hambroek en Speelman nimmer gevallen zijn!

HUYSER, ARY, eenen oud-Koopman in dienst der O.I. Maatschappij, die de zaak niet verergerd heeft.

IMHOFF, VAN, GUSTAAF WILLEM, Baron, gewezen landvoogd van Ceylon, te Batavia terug gekomen.

JOHANNA, wier bevrijding hij niet verwerven kon, lezen.

JOHNSTONE, die, met eene vloot van 40 grootere en kleinere schepen en 3000 man, ter verovering was uitgezonden.

KAREL II., en de oorlog wegens de Spaansche erfopvolging deed dit onderwerp te niet gaan.

KAREL VI., door den Utrechtschen en Rastadtschen vrede, Heer der Spaansche Nederlanden geworden was, beijverde hij zich, vooral op raad van den grooten krijgs- en staatsman Eugenius van Savoyje, te diep vervallene, thans Oostenrijksche Nederlanden, door den koophandel eenigszins te herstellen.

KENZY, met Engelsche troepen en Negers te land, Crevecoeur aanvielen, was de Hollandsche Gouverneur juist aan de hoofdplaats d'Elmina, en had het bevel aan zekeren krijgsman uit Pommeren in Hollandsche dienst, met name Auchard opgedragen.

KERSAINT, zich ook zonder slag of stoot meester van Essequebo, Demerary en Berbice.

KIENLONG, eenen der roemrijkste beheerschers van dit Rijk, even als de Portugeezen en Engelschen een Gezantschap naar Peking mogten zenden.

KINSBERGEN, VAN, hadden in brand gestoken, volgde het voorbeeld der andere Koloniën, en bekwam gelijke voorwaarden.

KIKKERT, lieten zich wel van den eed aan Stadhouder en Kapitein-Generaal ontslaan, doch weigerden nu ook den nieuwen af te leggen; zeggende: 'Zijn wij van het een ontslagen, dan van het andere ook.'

KIÖGE, wiens wrok geene palen kende, zond den Engelschen scheepsbevelhebber een vaartuig achterna, om hem volgens de ondervinding, die hij door het aankopen van den Neger Otto had ontvangen, te berigten, dat er bij de Nederlanders gebrek aan kruid heerschte.

KLAAS, genaamd.

KLERK, DE, REINIER, een Zeeuw uit Middelburg, die in 1726, op zijn zestigste jaar, voor het eerst, en naderhand nog tweemaal, als gemeen matroos naar Indië vertrokken, aldaar spoedig eerste stuurman werd, en zeven reizen naar Padang deed.

KLOEGEN, werden omzet gehouden.

KNIPHAUSEN, VAN, eene onderneming tegen Basra, de haven van Bagdad, en thans de plaats vervangende, die weleer Babylon, daarna Seleucia en Bagdad zelve, als stapelplaatsen van den uitvoer ter zee der landen aan de hoofdstromen Euphraat en Tiger hadden bekleed.

KOENEN, Van Goens en Speelmans was vervlogen.

KOFFY, en Charlestown, met geschenken aan de zwarte Republikeinen.

KOLFF, gansch niet geprezen wordt, zijn toch de namen schelmen en geboefte, aan menschen verkwist door een volk, vierduizend uren van daar thuis behoorende, wat hard.

KWALKE, daarheen.

LACRETELLE, te regt, 'waarop alle hunne pogingen en alle hunne bekwaamheid slechts ten dienste der zwakken werden aangewend, maar tevens een zonderling tijdstip, waarin de Koning van Frankrijk zijne schatten verspilde, om den dank te verdienen van twee Republieken!'

LANNON, verzocht ondertusschen te mogen weten, wanneer men de vijf Millioenen livres zou kunnen ontvangen; de Ceylonsche Regéring betuigde in de uiterste verlegenheid te zijn, wanneer dit geld niet in tijds uit het vaderland kwam, vermits alsdan de Fransche vloot zekerlijk naar Mauritius zou verzeilen, en Haider Ali, door hen verlaten, eenen voordeeligen vrede met de Engelschen zou sluiten, welke hem dien zekerlijk zouden vergunnen, om dan met hunne geheele reuzenmagt Ceylon en Malabar aan de Nederlanders te ontrukken.

LEMKER, bevond, met de beste manschappen der vloot, die daarop als vrijwilligers waren overgegaan, in de lucht; de reeds gestrekene vlaggen des vijands worden weder opgestoken; men

hoort gekerm in een gedeelte van het schip, dat nog niet vernield is, doch ook hier springen de bommen en handgranaten, en de vijand rigt zijn geschut meest op dit punt, zoo dat die ongelukkigen, niet door het water bereikt, hunnen dood in het vuur vonden.

LEMMERS, in April 1730 eenen togt naar de bovenlanden der rivier Cottica, en, na het overtrekken van wel 36 bergen, kwam hij aan een dorp der Boschnegers.

LION, DE, te Batavia aankwam, welke men voor eenen bespieder naar de oogmerken van het Nederlandsche bestuur met den bedoelden togt aanzag, zoo werd besloten, dezelve te Batavia op te houden, tot dat de Gouverneur-Generaal van zijne voorgenomen reis door Java zou teruggekeerd zijn.

LODEWIJK XVI, wezenlijk een tijdstip van regtvaardigheid in deszelfs staatkunde; het was, of scheen althans, de schutsengel der mishandelden en verdrukten.

LUCAS, ENGELBERT, naar de Kaap afgevaardigd; deze had een smaldeel van drie linieschepen, twee fregatten en vier kleinere vaartuigen, te zamen met 312 stukken en bijna 2000 man onder zijne bevelen.

LUZAC, die deze gebeurtenissen ook omstandig verhaalt, heeft dit beter dan Hartsinck gevoeld.

MACARTNEY, ten behoeve van den Britschen handel met zoo veel luister door zijne Regéring naar China was afgevaardigd, voor het eerst sedert meer dan eene Eeuw weder te Peking verscheen.

MACKAY, GEORGE, het fort Sadras op, waar het Opperhoofd De Neys juist bezig was eenige vrienden te onthalen.

MAIRE, LE, en Schouten, gelijk aan Roggeveen aangedaan, had alle lust tot ontdekkingen in de Zuidzee verdoofd.

MANKOEBOEMI, op het welzijn der Maatschappij moest drinken, zoo vertrok hij nochtans, terwijl zijn broeder den Gouverneur-Generaal uitgeleide deed, in stilte naar het gebergte, alwaar nog wel zes Prinsen van den bloede rondzwierven, gewapende manschappen verzamelden, en brandschattingen

uitschreven.

MANKOENOGORO, MAAS SAÏD, een man, nog kloekmoediger, hoewel minder bedachtzaam dan Mankoeboemi, een partijganger van de grootste onversaagdheid en vlugheid, het voorwerp van de zangen der Javanen.

MARIA THERESIA, in het volle en ongestoorde bezit der Oostenrijksche Monarchie te zullen handhaven.

MARLBOROUGH, zou geen Brit die taal gevoerd hebben!

MARTIN, lid van den Politieraad, begreep op zekeren tijd, dat het hem voordeeler zou zijn, een gedeelte der slaven, thans aan den houthak gebezigd, meer nederwaarts koffij en suiker te laten bouwen.

MAURICIUS, kwam dus op het denkbeeld, om ook althans met een gedeelte hunner vrede te sluiten.

MAURITS, als Koning van Holland, waren in bezit genomen, tot wien ook Gezanten uit Sumatra in de legerplaats bij Grave waren gekomen, maar welke landen sedert geheel buiten den invloed der Standhouders waren gebleven.

MAY, en Lucas, bevelhebbers van de oorlogsfregatten de Ceres, de Scipio en de Pijl gedaan.

MEIJER, JAN FREDERIK, tegen hen afgezonden, werd met verlies van dertig man teruggedreven.

MEULENBEEK, die, op de rondreis om de nagel- en muskaatboomen te vernielen, met zijne huisvrouw, twaalf ondergeschikte Europeërs en 21 inlanders door de bewoners van de Negory (het dorp) Termano werd vermoord.

MEURON, hetwelk zestien jaren in onze dienst was geweest, en waarvan de meeste Officieren en gemeenen zouden hebben aangeboden, in Nederlandsche dienst te blijven, verkocht en genoodzaakt hebben, in die der Engelschen over te gaan; doch de beschuldiger zegt zelf, dat deze gebeurtenis bijna ongelooflijk is, en dat, zoo hij hoopt, dezelve nauwkeurig mag onderzocht worden.

MONTE, DEL, BIEN VENIDA, in volksliederen zou verheerlijkt zijn.

MOSSEL, bewogen, om nog geen bepaald besluit te nemen, en volhardde daarin, in weêrwil van herhaalde aanzoeken.

MOTHE PIQUET, LA, in handen.

MUNRO, was namelijk op Palembang geweest, had daar tin (van Banca) en peper geladen, en was met eene volle lading terug gekeerd, terwijl de inlanders een Hollandsch schip, dat om dezelfde goederen kwam, terug gezonden hadden onder voorwendsel van gebrek, hoewel ter toch overvloed was.

MUNTINGHE, die ons dit feit verhaalt, doet zien, dat de Regéring in deze eilanden eenigzins door het gezag en belang der Grooten getemperd wordt.

MUSINGA.

NAAR, bekwam van den Raad voor zijne trouwe hulp een aanzienlijk geschenk.

NADIR, (voorheen Kouli Khan getiteld), die Delhi innam, uitplunderde en bijna uitmoordde, besliste den val der magt van den grooten Mogol.

NASSY, (zekerlijk over gebrek aan krijgstucht), doch de regtbank verklaarde hem schuldig.

NATTA, eenen neef van den wettigen troonserfgenaam, hetwelk tot zware onlusten en burgeroorlogen aanleiding gaf.

NAYKA, die zich 's Konings schoonvader noemde, pleegde allerlei vijandelijkheden, en betuigde, dat hij voor de dienaren der Maatschappij steeds tot een brandend vuur zou verstrekken.

NEDERBURGH, eersten Advocaat der maatschappij, en Frykenius, Zeekapitein, die zich naar de Indiën begeven en aldaar met den Gouverneur-Generaal Alting en den Directeur-Generaal Van Stokkum vereenigen moesten, om alle de misbruiken te onderzoeken, onbekwame en slechte dienaren uit hunne posten te verwijderen en door anderen te vervangen, met de verbondene Vorsten en Volken de vriendschap te vernieuwen en nadere verbindtenissen met hen aan te gaan.

NEKOEKING, dien de moordenaars eenen booswicht durven noemen, verschanste zich in zijn huis, met een aantal der kloekste

Chineezzen, die althans niet weerloos wilden sterven.

NEPVEU, nam die taak op zich, en het gelukte den 19den September 1762, tegen geschenken in wapenen, buskruid en kleedingstukken, den vrede te vernieuwen, genoegzaam op de vorige voorwaarden.

NIJS, DE, dat eene landstreek ten noorden van Macassar, Boulo Comba en Bonthain, zoo veel rijst kweekte, dat zij niet alleen zich zelve geheel voorzien, maar zelfs daarvan nog naar Amboina, Banda en Batavia uitvoeren kon.

NORDMANN, na alles naauwkeurig onderzocht te hebben, openlijk in de Vergadering der Commissarissen-Generaal en Gouverneur en Raden zijne groote verwondering betuigde, hoe men in zulk een klimaat, en daar men, bij gebrek aan Europese troepen, zich meest van inlanders bedienen moest, het krijgswezen tot zulk eenen trap van orde en volkomenheid had kunnen brengen, met bijvoeging, dat hij zich gelukkig zou rekenen, wanneer hij het eenmaal in denzelfden staat aan zijnen opvolger zou kunnen overgeven; een bewijs, dat Commissarissen-Generaal gedurende hun verblijf, vooral na het berigt der omwenteling van 1795, de te voren jammerlijk vervallene krijgsmagt veel verbeterd hebben.

NUHOUT VAN DER VEEN, lid der Vergadering, wist deze regtsgronden niet te beantwoorden, dan door te schelden op het oude Bestuur, eene gemakkelijke en alles behalve moedige taak!

ORANJE, VAN, WILLEM KAREL HENDRIK FRISO, en reeds Stadhouder van drie Gewesten, vervangen.

OTTO, in een schitterend licht.

OUDERMEULEN, VAN, merkt dus in zijne hoogst belangrijke Memorie aan, dat de retouren uit Indië meer voordeel op de inkoopsprijzen gaven, hoezeer de Maatschappij ook in Indië schade leed, dan in de zeventiende Eeuw, toen haar staat vooruitging, en dat zij dus niet hier te lande, maar slechts in Indië verachterde.

OVERSCHELDE, en Camps, en de Vaandrig Van Veelen deden met de Joodsche Luitenants Nassy en Carilho togten, die weinig

baatten, en de Negers slechts stoutmoediger maakten.
OVERSTRATEN, tot hiertoe Gouverneur van Java's Oostkust,
vervangen.

PAKOEBOERONO, had eenen broeder, die kracht en
zelfstandigheid in zich gevoelde, Mankoeboemi, een man, dien
Crawfurd (volgens Javaansche bronnen) groote dapperheid,
standvastigheid en volharding toeschrijft.

PALACCA, in 1660 onze Bondgenoot, was door de Nederlandsche
bescherming zeer in magt toegenomen, en had bijkans over de
geheele Oostkust van Celebes zijn oppergebied uitgestrekt.

PAMA, als gijzelaar met zich nemende.

PARRE, VAN DE, PIETER ALBERT, opgevolgd.

PATRAS, ABRAHAM, werd opgevolgd.

PERCIVAL, deze berigten te Candi opgedaan, en ligt de waarheid
misschien tusschen beide, schoon het Hollandsche berigt meer in
bijzonderheden loopt.

PEREYRA, MANUEL.

PHILIPS, en de Heer Helvetius in hunne woningen, in hechtenis
gezet.

PIETERSE, ANDRIES, een inwoner van Essequebo, aan deze
rivier neder en leide eene suikerplantaadje aan, na daartoe gedaan
verzoek aan de Kamer Zeeland der Westindische Maatschappij.

PIGOT, GEORGE, aan den Koning van Candi gevonden,
meldende de komst van een' Raadsheer om met hem in
onderhandeling te treden.

PISTORIUS, THOMAS, zelf eenen togt tegen de vlugtelingen,
waarbij men zoo veel vertrouwen op de meerderheid en zedelijke
kracht der Europeërs had, dat de troep uit slechts negentien
blanken en honderdvier Neger-slaven bestond, van welke laatsten
er eenendertig met geweren waren voorzien, om tegen hunnen
landslieden, die zich bevrijd hadden, op te trekken.

PITT, dubbelde klem hebben verkregen.

PRICE, antwoordde gematigd en bescheiden, dat hij de plaats niet
kon of mogt overgeven, dan aan overmagt, en haar zoo lang

mogelijk zou verdedigen.

PUERTO, DEL, waarin hij zich ten hoogste over deze schending van het Spaansche grondgebied in vreedstijd beklaagde.

PYPERSBERG, in 1746 bij het hoog opvaren der Essequibo, tusschen hooge bergen eene piramide van gehouwen steen ontdekt, die de Indianen niet willen naderen, voorgevende dat het eene woning van den Jawahou (Duivel) was.

RACHMAN, ABDUL, bij verdrag de Opperheerschappij der Maatschappij, die zich daarbij rechtstreeksche oppermagt over de Javanen, Chineezen en Maleijers voorbeheld, zoo dat hij slechts over zijne Arabieren gezag behield.

RAFFLES, en Crawford nader bekend geworden is.

RATOE, (dus was de titel des Sultans) in zijne bezittingen hersteld was, trachtte de Maatschappij van de door haar verleende hulp alle mogelijke partij te trekken.

REDELINGHUIS, een Kapenaar, beklaagde zich naderhand openlijk, dat de Bewindhebbers hunne bloedverwanten aldaar slechts plaatsten om zich te verrijken.

REENEN, VAN, weldra op het Roggeveld (eene koude en dorre bergvlakte, welke veel met het Spaansch Oud-Kastiliën overeenkomt) tot 2500 stuks aan, en de Kaapsche wol werd een Artikel van uitvoer.

RENAUT, een aantal van ruim 3000 Madureezen en Baliërs (hunne bondgenooten) versloeg, met verlies van 200 dooden, vele gekwetsten (onder welke zich de zoon des Vorsten van Madura bevond) en van 13 stukken geschut.

RIEBEEK, wiens geoefende blik het gewigt der Kaap voor eene Kolonie inzag, en die deze volkplanting ook tot stand bragt, alsmede Wouter Schouten, dien bekwamen opmerker en kundigen reisbeschrijver; mannen dus van eenige beschaving en algemeene kunde, althans van oordeel.

RIEMSDIJK, VAN, uit Utrecht opgevolgd, die echter nog geene twee jaren in 't Bewind bleef, maar in 1777 door den toenmaligen Directeur-Generaal De Klerk werd vervangen, die reeds 67 jaren

bereikt en daarvan 50 in Indië had doorgebracht.

RIJSDORP, eene ander de rivier Suriname, onder den Joodschen Kapitein-Luitenant Mozes Naar.

RIPPERDA, werd opgezet, eenen algemeenen oorlog ten voordeele der Oostendesche Maatschappij te willen wagen.

RODNEY, erkend, en men houdt zelfs den Britschen Gezant in 's Hage, Yorke, die over dien handel moest klagen, verdacht, van rijkelijk daarin te hebben gedeeld.

RODRIGO, HENDRIK, en Don Antonio, zich bij de muitelingen gevoegd hadden, werd er last gegeven, dat ruim een honderdtal Javanen, op Ceylon overgekomen, tot versterking der aldaar aanwezige troepen zouden aanrukken, en dat die troepen, zonder nadere bevelen af te wachten, den vijand moesten te gemoet trekken.

ROUSSÉL, een Franschman van geboorte, met deze onderneming belast, aan boord van 't schip de Eendragt gegaan, en had te Bantam omtrent 200 Europese soldaten aan boord genomen, die echter meestal uit slecht geoefende en jammerlijk uitgeruste manschap bestonden.

RUMPF, die zich onberispelijk gedragen had, volgde zekere Pieter Vuyst, gewezen Fiskaal, Directeur-Generaal in Bengalen, en buitengewoon Raad van Indiën, in 't bestuur.

SAHEB, aangebragt door den Heer La Baume, eenen Franschman in Hollandsche dienst, die éenen zijner werffofficieren aan dien destijds verdrevenen Vorst had gezonden, om hem denzelven aan te bevelen.

SAIB, TIPPOE, Haider's zoon, toebragt, op denzelfden 17den Feb., waarop zij ter zee geslagen werden, de Nederlandsche vesting Tutukoryn in het zuiden van Coromandèl, die zij daarop ondermijnden, om haar bij gelegenheid of nooddwang te doen springen.

SALVE, DE, weder tot rust gebragt.

SANDWICH, en Holderness, beklaagden zich over het ombrengen der manschap van twee Chineesche jonken, die met Engelsche

paspoorten uit Bencoelen, op Sumatra's Oostkist, handel dreven, en door het Nederlandsche smaldeel, zekerlijk wegens schending der blokkade, doch ongetwijfeld te gestreng, waren gestraft.

SANKILANG, van zoo gemeenen oorsprong, dat zijne afkomst steeds onbekend is gebleven, op Celebes een gevaarlijk oproer berokkende, hetwelk zestien jaren lang het land aan regéringloosheid ten prooi gaf.

SCHREUDER, JAN, buitengewoon Raad van Indië, als Gouverneur aan het hoofd van het eiland, een man van middelmatige bekwaamheden.

SCHUYLENBURG, VAN, oordeelde dezelve volstrekt niet bestand tegen eene vijandelijke overmagt.

SEIDLERS, en onder de inlanders voornamelijk Madureezen daarheen, die zich bij den aanval op de stad Macassar ongemeen onderscheidden.

SERCEY, met zes fregatten in de wateren van Java verscheen.

SHIRLEY, en den Generaal Fraser in handen gekregen, daarop de eilanden Nevis en Montserrat veroverd, en nu bedreigde de vereenigde Fransche vloot onder De Grasse Jamaica, het Engelsche hoofdeiland in Westindië; doch de groote overwinning van Rodney op laatstgemelden Franschen vlootvoogd (12 April), waarbij deze met zes linieschepen, de krijgskas en eene menigte tegen Jamaica bestemd geschut in 's vijands handen viel, een schip in de lucht vloog, een te gronde ging, en vier van de vloot af naar Curaçao verdwaalden, deed de kans keeren.

SIBERG, afkeerig maakte.

SILVA ROSA, DE, en die van eenen Duitscher, Horstman, welke langs dien weg binnen door, te water, uit en naar Brazilië zijn gekomen.

SILVESTER, destijds te Mumbauwa, om hulp smeekte.

SIRI, RATOE, gehuwd, die haren zwakken echtgenoot geheel beheerschte, en haren neef, Sarief Abdalla Chafied, die met 's Konings eigene dochter gehuwd was, op den troon zocht te verheffen te koste van den wettigen erfgenaam, 's Konings zoon uit een ander bed, de Pangerang Gusty.

SLUYSKEN, wezen dit aanzoek, als niet afkomstig van den Souverein, maar van den eersten Staatsambtenaar, en dat nog wel uit een vreemd land gedagteekend, met verontwaardiging van de hand, en toonden den Britten de tanden.

SMITH, of volgens anderen Kembles, eene volkomene overwinning behaalden, en 56, of volgens hunne eigene berigten 70 stukken geschut, allen krijgsvoorraad en bagaadje wonnen.

SOMMELSDIJK, zijn aandeel aan Suriname in 1770 aan de stad Amsterdam, die dus nu twee derden daarvan in bezit had; het andere derde behoorde aan de zeer verachte Westindische Maatschappij.

SPEELMAN, in 1669 Macassar geheel in zijne magt had, ging hij zekerlijk in den geest van het monopolie te werk, maar leide den verwonneling geenszins zulke voorwaarden op.

SPIEGEL, VAN DE, LAURENS PIETER.

SPÖRKE, werd tot zijnen opvolger benoemd.

STAVORINUS, zegt, dat de handel te niet was.

STEDMAN, getuigt zulks uitdrukkelijk.

STEL, VAN DER, den vredelievenden Gouverneur in een hatelijk daglicht poogde te stellen, en dat dit gelukte.

STERRENBURG, ELSO, Commandeur van Java's Noordoostkust.

STOKKUM, was opgevolgd, meenden, dat eene openlijke en rondborstige kennisgeving het verkieslijkste was, en de twee uit Neêrland gekomene Commissarissen, Nederburgh en Frykenius, lieten zich tot dit gevoelen overhalen.

STÖRKE, met Commissarissen van onderzoek naar de Kolonie gezonden werd, alwaar tevens (zoo als gelijktijdig in 't vaderland) eenige regéringleden (Raden van Politie en Justitie) van hunne bediening werden ontslagen, door anderen vervangen, en de Gouverneur zelf opontboden.

STORMONT, in 1781 in 't Parlement zeide: 'Indien St. Eustathius vóór drie jaren in zee was verzonken, zou het met den Americaanschen oorlog thans gedaan zijn.'

STORY, in 't Nieuwe-Diep, besluiten, om zijne schepen zonder slag of stoot aan den vijand over te geven.

SUFFREN, DE, de Kaap had verlaten, begaf hij zich naar de golf van Bengale.

TAILLEFER, LOUIS, gezonden, die echter groote zwarigheid maakte in het aanvaarden van dien hagchelijken post, en daartoe niet overgehaald werd dan op uitdrukkelijk verzoek der Indische Regéring, die even als de Zeventienen groote verwachting van Taillefer koesterden, zeggende, dat, zoo de zaken immer door overleg te herstellen waren, zulks van hem mogt verwacht worden. TALLIËN, allen ter dood gedoemd werden.

TAPPY, KLEY, het hoofd der misnoegden, was met 400 man op een' hoogen berg (Monara) gevlugt, en had zich aldaar verschanst. THEDENS, JOHAN, overgelaten, een' gewezen gemeen soldaat, die in 1698 naar Indië gekomen, en van trap tot trap tot Raad van Indië was opgeklommen.

THOMAS, en in 1757 stonden 250 Negers in Tempati op zes plantaadjen op, liepen die af en vloden in boschen.

TITSINGH, die de Maatschappij gedurende veertig jaren in allerlei betrekkingen had gediend, en thans tot in 1782 Opperhoofd in Japan was geweest, gaf een gedenkschrift uit, waarin hij oordeelde, dat men de middelen tot herstel minder in Indië, dan in het Vaderland zoeken moest, en zeer ijverde voor de tegenwoordige Indische Regéring en den Gouverneur-Generaal Alting, over wien de Bewindhebbers over 't algemeen minder gunstig schenen te denken.

TOJA, BATARA, in 1726 tot 1749.

TOLLENAAR, PIETER, om met hen in onderhandeling te treden, eer zij door meer andere slaven versterkt werden.

TOUR, DU, Titsingh en Beeresteyn, allen tot de heerschende partij behorende.

TROMP, De Ruiters en Evertsen, wat Hulft, Van Goens en Speelman daarvan wel gezegd hebben!

TULBAGH, Gouverneur van de Kaap.

VALENTIÏJN, ongemeen prijst, kwamen er (1727) niet minder dan

36 rijkgeladene schepen uit Indiën aan.

VALKENIER, ADRIAAN.

VEER, DE, nam zijn ontslag, liever dan zich aan de nieuwe orde van zaken in het vaderland door een' eed te verbinden, en werd door den Boekhouder Beauson vervangen.

VELDE, VAN DE, en Cras, benevens drie nieuwe fregatten of liever brikken (van 10 tot 16 stukken), den 25 December 1772 uitliep.

VERGENNES, DE, gaf den Nederlandschen Gezant kennis, dat hij aan de Kaap, door een naar Mauritius bestemd vaarttuig, de tijding des oorlogs had bekend gemaakt, en dat de Ridder der Malthezer-Orde, De Suffren, een beproefd zeeheld, met 1200 man op zeven schepen vertrokken was, om de Kaap te beveiligen.

VERIJSSSEL, die grooten lust had om zich van den trouweloozen bevelhebber op eene nog trouweloozer wijze te ontslaan, en bood daartoe zijne dienst aan, in een waagstuk, dat hem zekerlijk het leven kon kosten.

VERNET.

VERSLUIS, naar Ceylon, om Vuyst gevankelijk naar Batavia over te brengen.

VIEIRA, en Colerus naar hen toe, om den vrede te sluiten (18. April 1761).

VLAK, op zee te ligten, en een' tijdlang gevangen te houden, tot dat hij uit Amboina ontzet werd; ja zij verlangden in 1681, dat de Nederlanders zeebrieven van hen zouden nemen.

VUYST, werd dadelijk door Versluis vervangen, die, ofschoon minder bloeddorstig dan zijn voorganger, toch ook zijne hebzucht poogde te bevredigen.

WATSON, uit Bombay hadden ingenomen, zich hier meester van het gezag, waaraan men ook de vermindering van den Hollandschen handel moet toeschrijven.

WAYEN, VAN DER, medegedeeld, kon men in Japan ten aanzien des handels onderscheiden: de gouden Eeuw tot 1671, toen, in weêrwil der verplaatsing van Firando naar Desima, de handel nog

geheel onbelemmerd plaats had, met zoo veel schepen als men wilde.

WEGENER, om denzelven van de onderdrukking te bevrijden, terwijl de Generaal-Majoor Nordmann als Opperbevelhebber, met eene magt, die geheel onafhankelijk was van Commissarissen-Generaal en de Hooge Regéring, het krijgswezen moest regelen, hetwelk men beweerde dat zich in den jammerlijksten toestand bevond.

WERMELSKIRCHEN, maakte daarmede een begin; een ander, Silvius, nam aan, tot dat einde die taal te leeren.

WILLEM IV, de hoop geboren worden, dat de krachtdadige tussenkomst van een geëerbiedigd Opperhoofd eindelijk eens aan de misbruiken, die gedurende de tweede Stadhouderlooze Regéring overal waren ingeslopen, een einde zou maken.

WILLEM V, als Opper-Gouverneur-Generaal was ingekomen.

WINTER, hernomen; doch de Staten, en zelfs de Engelschen, beklaagden zich daarover te Brussel en te Weenen.

WOLTEMADE, een man uit den geringsten stand, die slechts de toenmaals zeer gebrekkige opvoeding eener afgelegene volkplanting had genoten!

ZAMZAM, poogde zich door middel der Ouca-Negers met de Blanken te bevredigen.

ZEB, AURENG, was namelijk de magt van het Mogolsche Rijk diep gezonken.

ZWAARDEKROON, weder hersteld.

ZWEERS, aangelegd, en stond in 1782 onder den Heer Heykoop, die, zich voor de sterkste der beide partijen houdende, den Engelschman tot overgave opeischte.

ZWET, DE, en den Oppermeester De Bruin toegeschreven, en men zal op de andere schepen misschien wel dergelijke redenen van klagten gehad hebben.

Patiëntnummer 1829079

Geboortedatum 18-07-1959

Geslacht Man

10-10-2014 09:20

SCHAD

Bloedchemie

Natrium 137

Kalium 4.2

Creatinine 91

eGFR (CKD-EPI) 81 L

gamma-GT 38

ALAT 20

Cholesterol 5.8

Triglyceriden 1.6

HDL-cholesterol 1.00

LDL-cholesterol 4.1 H

non-HDL cholesterol 4.8 H

Glucose

Glucose 6.2 H

Haematologie

Hemoglobine 9.4

Hematocriet 0.44

Erytrocyten 5.03

MCV 87

MCH 1.86

MCHC 21.3

Trombocyten 193

Leukocyten 10.9 H

Bibliografie

- *Je komt er wel bovenop*, Stanza, 2007
- *Chatten met Jabberwacky*, Stanza, 2008
- *Aan een ster / she argued*, Stanza, 2009
- *Hey! Are you suffering?*, Stanza, 2010
- *Een lijn is een vore*, Stanza, 2011
- *In weerwil van alle terreur*, Stanza, 2011
- *Fantastisch dat je dit kan!*, De Contrabas, 2011
- *Ingangspunt*, Stanza, 2013
- *Mijn poëzie*, Stanza, 2014
- *Dingen sluiten nooit helemaal goed aan*, Stanza, 2015
- *Dichter & andere dingen*, Stanza, 2017

